

KUOLINVIESTIN TOIMITTAMINEN

Santeri Auranen ja Ville Huhta

6/2019

Tiivistelmä

Tekijät Santeri Auranen ja Ville Huhta	Tutkinto Poliisi (AMK)
Julkaisun nimi Kuolinviestin toimittaminen	Julkisuusaste Julkinen
Ohjaaja Tomi Kataja, opettaja	Opinnäytetyön muoto Tutkimuksellinen opinnäytetyö
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on käsitellä kuolinviestin toimittamista poliisitehtävänä. Teoriaosuudessa käsittelemme kuolinviestin toimittamista yleisesti kertomalla muun muassa aiheeseen liittyvästä ohjeistuksesta ja poliisin roolista. Teoriaosuuteen kuuluu myös psykologinen näkökulma, jossa käsittelemme surua ja läheisen menettämistä. Avaamme teoriaosuudessa myös sitä, miten kuolinviestin toimittaminen on huomioitu poliisikoulutuksessa.</p> <p>Opinnäytetyö on toteutettu kvalitatiivisena tutkimuksena. Työssä on käytetty teemahaastattelumenetelmää. Olemme keränneet aineistoa haastatteleamalla neljää virassa olevaa poliisimiestä. Kaksi poliisia työskentelee Jyväskylän poliisiasemalla rikostutkintaryhmässä. Kaksi poliisia työskentelee Hämeenlinnan poliisiasemalla Valvonta- ja hälytyssektorilla. Halusimme työhömmme näkökulmaa rikostutkinnasta sekä valvonta- ja hälytyssektorilta, joten valitsimme kaksi poliisia molemmilta sektoreilta. Kaikki haastateltavat esiintyvät anonymisti.</p> <p>Teemahaastatteluissa käsitellään sitä, miten yksittäinen poliisimies kokee kuolinviestin toimittamisen poliisitehtävänä sekä miten tehtävän hoitaminen eroaa tapauskohtaisesti. Lisäksi pyrimme saamaan kokonaiskuvan kuolinviestin toimittamisesta ja tuomaan poliisimiesten käytännön kokemuksia esiin.</p> <p>Tutkimuksen avulla saimme neljältä poliisilta paljon lisää tietoa ja käytännön kokemuksia kuolinviestin toimittamisesta. Kuolinviestin toimittamista pidetään tutkimuksen mukaan yhtenä haastavimmista poliisin tehtävistä ja sen toimittaminen vaatii yksittäiseltä poliisimieheltä todella paljon.</p>	
Sivumäärä 35 + 3	Tarkastuskuukausi ja -vuosi
Avainsanat Kuolinviesti, suru	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	2
2 KUOLINVIESTIN TOIMITTAMINEN.....	3
2.1 Yleistä.....	3
2.2 Ennen viestin toimittamista.....	4
2.3 Kenelle viesti viedään.....	7
3 PSYKOLOGINEN NÄKÖKULMA.....	8
3.1 Läheisen menettäminen.....	8
3.2 Surun ja traumaattisen kriisin neljä vaihetta.....	9
3.3 Defusing.....	10
3.4 Debriefing.....	12
4 KUOLINVIESTI POLIISIKOULUTUKSESSA.....	13
4.1 Opetus ennen vuotta 2018.....	13
4.2 Nykytilanne.....	14
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	15
5.1 Laadullinen tutkimus.....	15
5.2 Haastattelu.....	16
5.3 Tutkimuksen teemat ja tutkimusongelma.....	17
5.4 Haastateltavien valinta ja toteuttaminen.....	19
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	20
6.1 Kuolinviestitehtävän kuormittavuus.....	20
6.2 Miten kuolinviestin toimitaminen eroaa tapauskohtaisesti.....	22
6.3 Kuolinviestin toimitaminen kokonaisuutena.....	25
7 POHDINTA.....	30
7.1 Tutkimuksen tuloksista.....	30
7.2 Tutkimuksen luotettavuus.....	33
7.3 Oma oppiminen opinnäytetyöstä.....	34
LÄHTEET.....	36
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Kuolinviestin toimittaminen on yksi poliisin perustehtävistä. Se on tehtävä, josta jokaisen poliisimiehen on suoriuduttava riippumatta siitä, millä sektorilla työskentelee. Tehtävän hoitaminen vaatii yksittäiseltä poliisimieheltä henkisesti paljon. Olemme kuulleet kokeneemmilta poliisimiehiltä, että tehtävä on yksi poliisin haastavimmista tehtävistä. Nyt työharjoittelun jälkeen, kun molemmat olemme saaneet ensimmäiset kokemuksemme kuolinviestin toimittamisesta, pystymme samaistumaan tehtävän haasteellisuuteen.

Valitsimme kuolinviestin toimittamisen opinnäytetyömme aiheeksi, koska meillä molemmilla oli työharjoittelun puolivälissä olevalla koulun läsnäolojaksolla vaikeuksia keksiä opinnäytetyön aihetta. Tällöin päätimme tehdä työn parityönä. Villen työkaveri Hämeenlinnan poliisiasemalta antoi meille muutamia ehdotuksia aiheeksi. Yksi ehdotuksista oli kuolinviestin vieminen. Keskustelimme aiheesta myös Poliisiammattikorkeakoulun psykologi Jaakko Kauppilan kanssa. Kauppila auttoi meitä aiheen rajaamisessa.

Tämä aihe alkoi kiinnostaa, koska aihe on luonteeltaan suhteellisen arka ja vaatii henkisesti paljon. Aihe on myös aina ajankohtainen ja se on ollut viime aikoina mediassa paljon esillä. Esimerkiksi kesällä 2018 Lahdessa kuolinviesti toimitettiin väärälle henkilölle ja se aiheutti paljon keskustelua asiasta (Niimes, 2018).

Opinnäytetyömme koostuu teoreettisesta viitekehyksestä ja teemahaastattelusta. Teoreettisessa viitekehyksessä käsittelemme kuolinviestin toimittamisen yleisteoraa. Pyrimme tuomaan teoriaosuuteen myös psykologista näkökulmaa käsittelemällä läheisen menettämistä sekä surua. Myös Defusing ja Debriefing -käsitteet ovat tarkastelussamme teoriaosuudessa. Kerromme myös siitä, miten kuolinviestin toimittaminen on huomioitu poliisien koulutuksessa.

Hankimme työhömmme käytännön näkökulmaa haastatteleamalla neljää poliisimiestä liittyen kuolinviestin toimittamiseen. Haastatteluissa käsitelimme keskeisiä asioita liittyen kuolinviestin toimittamiseen. Haastattelurunko on tämän opinnäytetyön liitteenä. Aiheesta on tehty Poliisiammattikorkeakoulussa opinnäytetyö vuonna 2017. Työssä käsitellään pääosin poliisin kokemia tunteita kuolinviestitehtävällä. (Saariola, 2017.)

2 KUOLINVIESTIN TOIMITTAMINEN

2.1 Yleistä

Kuolinviestin toimitaminen on poliisille kuuluva tehtävä. Tehtävän tarkoituksena on, että poliisi vie kuolemantapauksesta tiedon vainajan omaisille. Tätä tehtävää pidetään usein yhtenä henkisesti raskaimpana tehtävänä poliisille.

Poliisilla ei ole tarkkaa ohjetta kuolinviestin viemisestä ja sen sisällöstä. Poliisihallitus on antanut ohjeen ”poliisitutkinta kuoleman johdosta”. Siinä kerrotaan, että oikeuslääketieteelliseen kuolemansyyn selvittämisen piiriin kuuluvissa tapauksissa poliisin tulee ilmoittaa kuolemasta vainajan lähiomaiselle tai muulle hänen läheiselleen, ellei kuolemasta ole jo muulla tavoin ilmoitettu. (2020/2013/4591.)

Kuolinviesti tulisi aina viedä henkilökohtaisesti, jos se vain millään on mahdollista. Tietyissä tapauksissa kuolinviesti voidaan myös toimittaa puhelimitse. Puhelimen välityksellä tehtävä ilmoitus tulee kyseeseen esimerkiksi tapauksissa, joissa omainen asuu ulkomailla, tai jos on sellainen tilanne, että menehtyneen ihmisen kuolema on ollut jo pitkään odotettavissa. Kuolinviestejä toimitetaan paljon myös virka-apuna, koska ensisijaisesti pyritään siihen, että kuolinviestin toimittaa oman paikkakunnan poliisi. (Kiiski 2009, 99.)

Poliisihallituksen ohjeen mukaan on suositeltavaa viedä kuolinviesti yhdessä ammattiauttajan (esim. pappi tai sosiaalityöntekijä) kanssa. Mikäli tämä ei ole mahdollista, poliisin tulisi tiedustella omaiselta tarvitseeko hän mahdollisesti ammattiauttajaa paikalle. On mahdollista, että poliisi tekee paikan päällä itsenäisesti tilanearvion ja pyytää paikalle esimerkiksi lähiomaisen tai ammattiauttajan ilman, että omainen sitä itse edes pyytää. (2020/2013/4591.)

On suositeltavaa, että poliisi jättää aina kirjallisesti omaiselle lisätietoa jatkosta kuolinviestin viemisen yhteydessä. Kirjallista lisätietoa voi olla esimerkiksi kontaktihenkilön tiedot tai tietoa mahdollisesta kriisiavusta. (Pelkonen 2005, 22.) Lisäksi poliisin lomake- ja asiakirjapohjia löytyy Word ohjelman Kameleon osiosta. Yksi näistä asiakirjoista on ”tietoja vainajan omaiselle” -lomake. Kyseisessä asiakirjassa on tärkeitä

tietoja omaiselle jatkoa ajatellen ja se on hyvä jättää omaiselle kuolinviestin viemisen yhteydessä. (2020/2013/4591.)

Kuolinviestin vieminen on ohjeistettu pääpiirteittäin seuraavasti; Pitää käyttää vahvaa harkintaa siinä, että pitääkö kuolinviesti viedä esim. yöllä. Ilmoitus omaiselle tulee hoitaa tahdikkaasti. Poliisin tulee tarkastaa tarkat tiedot tapahtuneesta ennen viestin viemistä. Omainen itse ratkaisee, kuinka tarkasti hän haluaa kuulla tapahtuneesta. Poliisin on hyvä ilmaista osanottonsa kuoleman johdosta. (Pelkonen 2005, 22.)

Kuolinviestiä toimitettaessa hienotunteisuusperiaate on keskeisessä roolissa. Tilanteen vakavuus ja herkkyys asettavat kuolinviestiä vievän poliisipartion jäsenet erittäin vaikean tehtävän eteen. Kuolinviestin toimittaminen on ylipäänsä yksi vaikeimmista tehtävistä, joita poliisimies voi uransa aikana kohdata. Poliisin on kuolinviestiä vietäessä hyvä muistaa myös tasapuolisuusperiaate, koska sillä ei ole merkitystä mikä on kuolemansyyn taustalla. (Kiiski 2009, 99.)

2.2 Ennen viestin toimittamista

Kuolemantapaukset ovat aina yksilöllisiä, joten kuolinviestin toimittamisissa voi olla myös suuria eroja. Kyseessä voi olla vanhuksen kuolema, jota on osattu odottaa pitkään esimerkiksi sairauden vuoksi. Kuolema voi olla myös järkyttävä nuoren itsemurha tai onnettomuus, jossa esimerkiksi pieni lapsi menehtyy. Koska tehtävät ovat aina yksilöllisiä ja erilaisia, niin ei ole olemassa mitään yleispätevää mallia kuolemantapauksen ilmoittamisesta. (Ellonen & Nurmi 1997, 247.)

Kuolinviestin toimittamiseen tulisi mahdollisuuksien mukaan valita mahdollisimman hyvin tehtävään soveltuva partio. Partion erityinen valinta ei tietenkään ole aina mahdollista varsinkaan pienempien paikkakuntien poliisilaitoksilla. Lähtökohtana kuitenkin on, että kaikkien poliisien tulee suoriutua tehtävästä. Täten jokaisella poliisimiehellä olisikin hyvä olla valmiudet selviytyä kuolinviestitehtävältä, koska kyseessä on kuitenkin poliisille kuuluva perusuontoinen tehtävä. (Kiiski 2009, 100-101.)

Hyvää oppimista kuolinviesti tehtäviltä voisi saada, jos kokeneempi poliisi ottaisi mukaansa aina mahdollisuuksien mukaan nuoremman kollegan matkaansa, kun hän lähtee kuolinviestiä toimittamaan. (Kiiski 2009, 100-101.) Tämänkaltaisissa vaikeissa tehtävissä

kuten kuolinviestin toimittaminen, se paras oppi tapahtuu silloin kun saa omakohtaista kokemusta tehtävän hoitamisesta.

Kuolinviestiä vietäessä tulee kysymykseen, että milloin viesti on paras viedä? Kuolinviestin viemiseen vaikuttaa moni seikka, mutta tietenkin se olisi hyvä viedä mahdollisimman pian tapahtuneen jälkeen. Viestin viemiseen vaikuttavat moni tekijä, esimerkiksi henkirikostapauksissa viesti tulisi toimittaa omaisille viipymättä. Viipymättä viesti tulee viedä myös silloin, kun on kyseessä lapsen tai nuoren kuolema. Onnettomuustilanteissa kuolinviesti on myös toimitettava viipymättä. Oikeastaan ainoastaan silloin kuolinviestin toimittamisella ei ole akuuttia kiirettä, kun kyseessä on vainaja, jolla ei ole ketään omaisia tai jos on kyse vainajasta, joka on ollut pitkään kadoksissa ja löytyy kuolleena. (Kiiski 2009, 100.)

Kuolinviestiä vievällä partiolla tulisi olla tärkeät tiedot kuolemantapauksesta. Tällöin partio itse tietää tarkasti, miten kuolema on tapahtunut ja millaisissa olosuhteissa. Täten partio osaa vastata omaisten kysymyksiin. On myös tärkeä selvittää mihin vainaja on toimitettu, koska omaiset mahdollisesti haluavat vielä nähdä kuolleen läheisensä. Partiolla olisi hyvä olla aina mukanaan ohjeita vainajan omaisille lomakkeita. (Kiiski 2009, 99)

Partion tulee muistaa, että kuolinviestin vastaanottaminen on omaisille raskasta ja he varmasti muistavat tapahtuneen koko loppuelämänsä. Partion tuleekin täten miettiä todella tarkkaan sanavalintansa kuolinviestiä vietäessä. (Kiiski 2009, 102.) Esimerkiksi automaattisesti voisi vahingossa sanoa, että ”poliisista, konstaapeli Huhta hyvää päivää”. On hyvä muistaa, ettei kyseisessä päivässä ole vainajan omaisille varmasti mitään hyvää.

Poliisiammattikorkeakoulun pääsykoekirjassa ”kun isolla kengällä astuu, jää iso jälki” on Jussi Majasen kirjoittama artikkeli ”vaativin tehtävä”. Artikkelissa käsitellään kuolinviestin toimittamista. Majanen kertoo artikkelissaan, että kuolinviestitehtävillä tilannetaju korostuu. Näillä tehtävillä voi olla erityisen vaikeaa löytää oikeita sanoja. Eräs nuorempi konstaapeli oli kerran sanonut eräältä kuolinviestitehtävältä poistuttaessa omaiselle, että ”kaikesta huolimatta hyvää päivänjatkoa”. (Majanen 2014, 216-217.) Tämä repliikki ei oikein ole sovelias kyseiselle tehtävälle.

Ennen kuin kuolinviesti kerrotaan vainajan omaisille, niin on hyvä pyytää vainajan omaisilta lupa päästä sisälle, mikäli omaiset eivät itse ole kerenneet pyytämään poliisia

peremmälle. Kuolinviestin toimittaminen ei lähtökohtaisesti ole asia, joka tulisi suorittaa ovenraossa. Sisälle päästyä poliisin olisi hyvä ehdottaa vainajan omaisille, että he istuisivat alas. Näin on hyvä valmistella omaista kuulemaan surullisia uutisia. Tapahtuneesta on hyvä kertoa rauhallisesti, jolloin ei synny väärinkäsityksiä eikä omaisille tule sellaista tunnetta, että poliisilla on kiire. (Ellonen & Nurmi 1997, 248.)

Omaisille on selvyuden vuoksi hyvä käyttää ilmaisua kuollut. Kuolinviestiä vievän partion tulee tehtävällä kuunnella omaisia ja olla tilanteessa aidosti läsnä. Kuolinviestitehtävillä ei kannata poliisin roolissa alkaa esittämään omia henkilökohtaisia mielipiteitä eikä alkaa lohduttamaan tyhjänpäiväisillä sanoilla. (Kiiski 2009, 103.)

Kuolinviestin ilmoittaminen on hyvä pyrkiä tekemään mahdollisimman rauhallisessa tilassa. Olisi myös hyvä, ettei paikalla ei ole muita, kun vainajan omaisia tai läheisiä. Kuolinviestin toimittamisessa on hyvä muistaa ottaa oma aikansa tehtävän suorittamisessa, jottei vainajan omaisille jäisi ainakaan mitään negatiivista muisteltavaa poliisin toimintatavoista. (Ellonen & Nurmi 1997, 249.)

Kuolinviestiin viemiseen liittyy usein tunne siitä, että ei löydä oikeita sanoja tai tulee ajatus, että ei tiedä mitä sanoisi. Tämä kuitenkin kuuluu kuolinviestitehtävän luonteeseen. Tuskin on oikeasti olemassakaan mitään oikeita sanoja, jotka auttaisivat vainajan omaisia tai helpottaisi vainajan omaisten tuntemuksia siinä tilanteessa. Kuolinviestiä vietäessä asiat on sanottava selkeästi ja yksinkertaisesta faktatietoihin pohjautuen. Kuolinviestiä vietäessä poliisin ei auta lähteä niin sanotusti selittelemään tapahtuneita asioita. Kun on ilmaissut poliisina faktat tapahtuneesta, on hyvä antaa omaisille mahdollisuus kysellä heille tärkeistä asioista. Kuolinviestin toimittamisessa poliisin oma henkilökohtainen rauhallisuus ja valmius käyttää aikaa niissä tilanteissa tukee vainajan omaisia. (Ellonen & Nurmi 1997, 249.)

Ennen kuin kuolinviestiä vievä poliisipartio lähtee pois vainajan omaisten luota, on hyvä selvittää, että voiko poliisi olla vielä jotenkin avuksi ja antaa jatko-ohjeet miten tämänkaltaisissa tapauksissa yleensä menetellään. Partion tulisi myös huolehtia siitä, että vainajan omaisen ei jäisi yksin suruviestin kuultuaan, vaan paikalle olisi hyvä kutsua joku läheinen tai ulkopuolinen tukihenkilö. (Ellonen & Nurmi 1997, 249)

2.3 Kenelle viesti viedään

Kuolinviesti pyritään viemään aina vainajan lähiomaiselle ja mielellään lähimmälle omaiselle. Riippuen tilanteesta kuolinviesti toimitetaan jollekin omaisista, jos lähimmälle omaiselle tiedon toimittaminen ei onnistu. Lähin omainen voi olla lapsi tai sairas vanhus, tämänkaltaisissa tilanteissa kannattaa harkita, että onko viesti parempi toimittaa jollekin muulle lähiomaiselle, joka sitten jakaa tiedon muille vainajan läheisille. Pääosin se riittää, että poliisi vie kuolinviestin vain yhdelle vainajan omaiselle. (Kiiski 2009, 101)

Kuolinviesti toimitetaan pääosin vainajan omaisten kotiin. On kuitenkin myös tilanteita, jolloin kuolinviesti toimitetaan esimerkiksi vainajan omaisten työpaikalle. Mikäli kuolinviesti toimitetaan vainajan omaisen työpaikalle, on sovittava esimerkiksi työnjohdon kanssa siitä, että mikä on paras paikka ilmoittaa omaiselle läheisensä kuolemasta. Työpaikalla ollessaan vainajan omaisella voi olla meneillään vaikka jokin sen kaltainen työtehtävä, jonka vuoksi poliisi ei voi heti ilmoittaa läheisen menehtymisestä. On hyvä ottaa huomioon työnjohdon kanssa myös se seikka, että läheisensä menettänyt omainen voi tarvita vapautusta töistä kuullessaan läheisensä kuolemasta. (Kiiski 2009, 102.)

Tärkeintä on aluksi varmistaa täysin varmaksi vainajan henkilöllisyys sekä myös samalla, että vainajan omaisten tiedot ovat varmasti selvillä. Täten varmistutaan siitä, että kuolinviesti toimitetaan varmasti oikeaan osoitteeseen ja oikealle henkilölle. Henkilötiedot on varmistettava poliisien eri rekistereistä tarkasti, koska vainajan kanssa samannimisiä henkilöitä voi olla useita. (Kiiski 2009, 99.)

Vainajan omaisilta on hyvä vielä varmistaa ennen suru-uutisen kertomista, että kuolinviestin vastaanottaja on oikea henkilö. Täten minimoidaan vielä sitä, että kuolinviesti toimitettaisiin väärään osoitteeseen. (Ellonen & Nurmi 1997, 248.)

Ikävä kyllä on ollut tapauksia, jossa kuolinviesti on viety väärälle henkilölle. Esimerkkinä voi mainita kesällä 2018 Lahdessa tapahtunut virhe, kun poliisi toimitti kuolinviestin väärälle henkilölle (Niimes 2018). Uutisen mukaan henkilö oli kuollut poliisin säilönottotiloissa, ja säilönottotarkastusta tehtäessä tämän henkilöllisyys oli sekoittunut toistaiseksi tuntemattomasta syystä toisen henkilön tietoihin.

3 PSYKOLOGINEN NÄKÖKULMA

3.1 Läheisen menettäminen

Läheisen menettäminen on aina vaikea kokemus, mutta menetyksestä kumpuava suru on kuitenkin yleisinhimillinen sekä luonnollinen reaktio. Suru on ilmiö, jonka jokainen meistä kohtaa elämänsä aikana ja osa jopa useita kertoja. (Hammarlund, 2010.)

Kun läheinen ihminen kuolee, se on aina käsittämätön ja sanoin kuvaamaton menetys omaiselle. Se tekee ihmiseen syvän haavan, joka voi olla pelkkää turtumusta ja sietämätöntä tuskaa. Jokainen meistä kokee elämänsä aikana menetyksiä, mutta kun rakas ihminen kuolee, se on vertaansa vailla jättämässään tyhjyydessään ja suuressa surussa. Tällöin omaisen maailma niin sanotusti pysähtyy. (Kübler-Ross & Kessler 2006, 46.)

Läheisen menettäminen ja siitä tuleva suru ovat erittäin yksilöllisiä. Toiset ihmiset voivat toki jakaa omia kokemuksiaan läheisen menettämisestä ja sillä tavoin yrittää auttaa surutyössä. Tosiasia kuitenkin on, että tapahtunut menetys on tuskallisen ainutkertainen ja menetyksellä on erityinen merkitys juuri sinulle. (Kübler-Ross & Kessler 2006, 46.)

Meillä on elämässä useita eri rooleja. Voit olla isä, äiti, aviopuoliso, lapsi, ystävä tai sukulainen. Listaa voisi jatkaa vaikka kuinka pitkään. Pointtina on, että kun ihminen kuolee, niin se koskettaa montaa eri ihmistä ja kaikki eri tavoin. (Kübler-Ross & Kessler 2006, 47-48.)

Mikäli vertaat omia menetyksiäsi jonkun toisen menetyksiin, niin toisen menetys voi näyttää jollain tasolla pienemmältä tai suuremmalta. Tosiasia kuitenkin on, että kaikki menetykset ovat tuskallisia. Esimerkiksi jos menetät puolisoasi 80 vuotiaana, joku tuttu on voinut menettää miehensä jo 35 vuotiaana. Tai jos olet menettänyt isäsi 20 vuotiaana, joku toinen on menettänyt molemmat vanhempansa jo 14 vuotiaana. Esimerkkien avulla on tarkoituksena sanoa, että kun on kyseessä läheisen ihmisen menettäminen, niin ei ole olemassa päteviä vertauksia. Yksikään menetys ei voi olla toista painavampi ja sinä olet ainoa henkilö punnitsemaan menetyksesi suuruutta. (Kübler-Ross & Kessler 2006, 46.)

Omaiselle voi jäädä elävästi mieleen esimerkiksi hetki, kun hän sai tietää omaisen kuolemasta. Esimerkiksi poliisin toimesta. Siinä hetkessä voi olla, ettei kukaan pysty

sanomaan mitään sellaista, joka saisi omaisen olon paremmaksi. (Kübler-Ross & Kessler 2006, 46.)

3.2 Surun ja traumaattisen kriisin neljä vaihetta

Jokainen menetys on yksilöllinen eikä ole mitään tiettyä kaavaa, miten kaikkien ihmisten tulisi surra. Näin asia onkin, mutta tutkimuksissa on havaittu, että traumaattisissa kokemuksissa on myös säännönmukaisuutta, oli trauman aiheuttaja sitten omaisen vakava sairastuminen, suuronnettomuus tai kuolema. Ihmisten kohdatessa surua, heidän käsittelytapansa laukeavat yleensä itsestään ja etenee loogisesti. Ihmisten pitäisi antaa surra omalla tavallaan rauhassa eikä suruprosessiin tulisi puuttua eikä missään nimessä estää surutyön tekemistä. Jokaisella meistä menee oma aikansa surusta toipumiseen ja ei voi myöskään korostaa liikaa ihmisen yksilöllistä tapaa reagoida suruun. (Pelkonen 2005, 14.)

Suomen mielenterveysseuran tekemän suru-mallin mukaan surun reaktiovaiheet jaetaan neljään yksityiskohtaisempaan vaiheeseen. Ensimmäinen vaihe on shokkivaihe. Ihmiselle voi tulla tällöin epätodellinen olo. Ikään kuin tapahtunutta ei voi uskoa todeksi. Ihmisten reaktiot voivat olla tällöin hyvinkin voimakkaita sekä luonnollisesti erilaisia. Shokkireaktio on myös mielen puolustusmekanismi eli se suojaa ihmistä ikäviltä asioilta ja antaa tietyllä tapaa aikaa ihmiselle sopeutua esimerkiksi läheisen menettämiseen vähän kerrallaan. (Suomen Mielenterveysseuran SOS-kriisikeskuksen työryhmä 2005, 4.)

Toisen vaiheen nimi on reaktiovaihe. Reaktiovaiheessa ihminen alkaa jo ymmärtämään, että tapahtunut on totta. Usein tällöin on tarve kerrata tapahtunutta mielessä yhä uudelleen ja uudelleen. Tapahtunutta yritetään näin hallita ja surevalla voi olla tällöin suuri tarve hoitaa esimerkiksi käytännön asioita. Ihmisestä ei välttämättä näy ollenkaan päällepäin, että hän suree. (Suomen Mielenterveysseuran SOS-kriisikeskuksen työryhmä 2005, 4.)

Kolmas vaihe on käsittelyvaihe. Nimensä mukaisesti siinä käsitellään tapahtunutta. Pintaan ei tällöin ainoastaan nouse kaipuun tunne ja kova ikävä, vaan on mahdollista, että ihminen tuntee katkeruutta tai jopa vihaa. Myös aiemmin koetut vastoinkäymiset tai menetykset voivat nousta tällöin pintaan ja se on ihan luonnollista. Surutyö on kuitenkin loppupeleissä tunteiden käsittelyä ja kohtaamista. (Suomen Mielenterveysseuran SOS-kriisikeskuksen työryhmä 2005, 4.)

Neljännessä vaiheessa, eli sopeutumisvaiheessa alkaa löytymään elämään taas tasapaino. Kun on kulunut hieman aikaa ja ihminen on saanut surra rauhassa, niin tapahtunut menetys alkaa muuttua muistoksi ja osaksi menneisyyttä. Voimavarat, jotka on aiemmin kulunut pelkästään suremiseen, alkaa suuntautua jo muihin asioihin. Tämän jälkeenkin on toki luonnollista surra ja välillä voimakas surun tunne voi vallata esimerkiksi vuosipäivänä. (Suomen Mielenterveysseuran SOS-kriisikeskuksen työryhmä 2005, 4.)

3.3 Defusing

Avaamme työssämme defusing ja debriefing -käsitteitä, koska ne liittyvät aiheeseen. Kuolinviestin kuuleminen on tietysti raskainta ja vaikeinta omaiselle, mutta viestin vieminen on myös henkisesti raskasta poliisille. Välillä kuoleman kohtaaminen voi olla poliisimiehelle niin raskasta, että asiaa täytyy käsitellä jälkeinpäin. Tällöin kyseeseen tulee defusing ja debriefing.

Poliisihallituksen antamassa määräyksessä kriittisten tilanteiden jälkitoimista poliisihallinnossa on käsitelty myös vaikeiden asioiden jälkipuintia eli purkukeskusteluja näin:

”Poliisiyksiköiden tulee järjestää henkilöstölleen purkukeskustelutilaisuuksia mm. seuraavissa tilanteissa: Erityisen järkyttävät tilanteet. esim kun lapsi joutuu väkivallan tai onnettomuuden uhriksi tai kuolemantapaukset tai läheltäpiti -tilanteet” (2020/2012/668)

”Poliisihallinnon jokaisella henkilöllä on oikeus vaatia purkukeskustelun järjestämistä ja osallistua järjestettyyn keskusteluun” (2020/2012/668)

Defusing-termi on aikoinaan rantautunut suomeen 1980-luvun taitteessa Yhdysvalloista. Defusingin on kehittänyt yhdysvaltalainen psykologi Jeffrey Mitchell. (Saari 2000, 148.) Defusing termillä tarkoitetaan jälkipuintimenetelmää, jota käytetään työpaikalla heti sellaisen tapahtuman jälkeen, jossa se koetaan tarpeelliseksi. Päällimmäisenä tarkoituksena siinä on purkaa päällimmäiset tunteet ja ajatukset tehtävästä niiden henkilöiden kesken, jotka ovat tehtävässä olleet mukana. Defusing-istunnon tarkoitus ei siis ole olla mikään taktiikkapalaveri vaan pääpaino on ajatuksilla, tunteilla ja faktojen läpikäymisellä pääpiirteissään. (Pelkonen 2005, 19.)

Defusing-istunnon kestoksi on määritelty noin 20-45 minuuttia. Istuntoa voidaan tästä syystä sanoa psykologien pommin purkamiseksi. Defusing-istuntoon ei tule kyseeseen ottaa ketään muita henkilöitä, kun kyseisessä tapahtumassa tai tehtävässä mukana olleet työntekijät. (Pelkonen 2005, 19.)

Defusing-istunnoissa on pidetty hyvänä asiana, että istunnon vetää siihen koulutuksen saanut henkilö. Poliisipsykologi Lasse Nurmi on myös sanonut, että jos oma läheinen työtoveri tai esimies on kykenevä vetämään defusing-istunnon, niin myös hän voi istunnon johtaa. Tällä pyritään siihen ajattelumalliin, että asioista on kuitenkin turha tehdä liian monimutkaista. Tärkeää on muistaa se, että defusing-istuntoa ei missään nimessä voi vetää henkilö, joka on itse ollut mukana tai osallisena traumaattisella tehtävällä. (Pelkonen 2005, 19.)

Mikäli defusing-istunnon vetää joku muu kuin poliisiorganisaatioon kuuluva henkilö on hänen kuitenkin tiedettävä poliisiorganisaation työskentelytavat ja menetelmät. Tällaisen henkilön on myös ymmärrettävä huumoria, koska poliisiin työssä voi esiintyä myös mustaa huumoria, joka on myös yksi asioiden jälkikäsitteilytapa esimerkiksi oman partiokaverin kanssa. (Pelkonen 2005, 19.)

Defusing-istunnossa yleensä selviää, että tuleeko tarpeeseen järjestää seuraavien päivien aikana debriefing-istuntoa vai riittääkö Defusing istunto takaamaan toipumisen. Debriefing-käsitettä avataan tarkemmin myöhemmin tässä opinnäytetyössä. (Saari 2000, 150.)

Defusing-istunnon yhdeksi menetelmäksi usein voidaan ajatella myös ”saunailta ja pullo viinaa” -menetelmää. Tässä menetelmässä ei kuitenkaan saada niin hyvin purettua kaikkia tehtävän oikeita tuntemuksia ja ajatuksia, kuin selvinpäin järjestettävässä oikeassa defusing-istunnossa. Defusing-istunto on täysin luottamuksellinen ja kaikilla siihen osallistuneilla on täysi vaitiolovelvollisuus kaiken kuulemansa suhteen. (Pelkonen 2005, 19.)

Defusing-istunto koostuu kolmesta vaiheesta. Ensimmäinen vaihe on johdanto vaihe, jossa kartoitetaan tilanne kokonaisuutena. Toisena vaiheena on läpikäyntivaihe, jossa kerätään traagisen tapahtuman kohdanneiden henkilöiden ajatukset, faktat ja heränneet tunteet. Kolmas ja viimeinen vaihe on informaatiovaihe, jossa tehdään yhteenveto, tilanteen

normalisointi sekä käydään läpi mahdollisia tulevaisuuden jatkotoimenpiteitä. (Lapin yliopisto: Defusing eli purkukokous.)

3.4 Debriefing

Debriefing on laajempi ja pidempikestoisempi jälkipuintimenetelmä, kuin edeltäjänsä Defusing Näin ollen Debriefingia voikin kutsua defusingin niin niin sanotuksi isoveljeksi. Myös Debriefingin on kehittänyt yhdysvaltalainen psykologi Jeffrey Mitchell. (Saari 2000, 153.)

Debriefing istunnossa käsitellään ryhmäkeskustelussa ulkopuolisen ammattilaisen vetämänä järkyttävän tapahtuman jälkeiset asiat. Debriefingin avulla saadaan apua ja keinoja käsitellä äkillisen kriisin aiheuttamia reaktioita. (Lapin yliopisto: Debriefing eli psykologinen jälkipuinti.)

Debriefing istunto järjestetään kolmen vuorokauden sisällä tapahtuneesta traagisesta asiasta. Istunto kestää pääosin 2-4 tuntia. Istunnon päätavoitteena on työstää eteenpäin psyykkisiä reaktioita, auttaa kohtaamaan todellisuutta ja pyrkiä normalisoimaan traagisen asian kohdanneiden ihmisten reaktioita. Istunnolla pyritään helpottamaan myös tapahtumasta jälkikäteen ilmestynyttä ahdistusta ja samalla ennaltaehkäistä myöhemmin esille tulevia stressireaktioita. (Lapin yliopisto: Debriefing eli psykologinen jälkipuinti.)

Debriefing istunnolla myös pyritään voittamaan traagisen tapahtuman herättämiä tunteita ja ajatuksia ja sitä kautta pyritään niin sanotusti voittamaan traaginen tapahtuma. Istunnolla pyritään tukemaan ja helpottamaan työryhmän sosiaalisen tuen käynnistymistä ja normaalin surutyön käynnistymistä. (Lapin yliopisto: Debriefing eli psykologinen jälkipuinti.)

Debriefing-istunto on defusing-istunnon traumaattisen tapahtuman jälkipuinnin jatkamisen keino. Näiden kummankaan jälkipuintimenetelmän vaikuttavuutta ei ole tieteellisesti todistettu, mutta molemmat menetelmät on niihin osallistuneilta henkilöiltä saanut paljon kiitosta. (Pelkonen 2005, 20-21.)

Debriefing-istunnossa on pääosin samat säännöt, kuin defusing-istunnoissa. Myös debriefing istuntoon osallistuu vain ne henkilöt, jotka ovat itse kokeneet traumaattisen tilanteen. Istuntoon ei oteta mukaan tilanteen ulkopuolisia henkilöitä. Tämäkin istunto on myös täysin luottamuksellinen ja vaitioloon velvoittava. Defriefing-istunnossa voidaan jakaa myös osallistujat pienempiin ryhmiin eri kriteerien perustein. Debriefing-istunnossa vetäjänä toimii aina koulutuksen siihen saanut henkilö. (Pelkonen 2005, 20-21)

Debriefing-istunto voidaan jakaa seitsemään osioon. Ensimmäinen vaihe on aloitusvaihe, jossa vetäjä kertoo mitä tulee tapahtumaan ja mitä istunto pitää sisällään. Toisessa vaiheessa käydään läpi tilaisuuden säännöt. Kolmas vaihe on faktojen läpikäynti ja niistä puhuminen. Eli käydään läpi mitä tapahtuneessa tilanteessa on tapahtunut. Neljäs vaihe on ajatusvaihe, jossa pyritään puimaan tapahtumien kulkua loogisessa järjestyksessä. Viides vaihe on reaktio vaihe, jossa jokainen osallistuja kertoo itse mitä on nähnyt, miltä tuntui ja mitä tekivät. Kuudes vaihe on informaatiovaihe, jossa vetäjä vetää ja kerää kaikkien reaktiot yhteen nippuun. Viimeinen ja seitsemäs vaihe on yhteenveto ja päätös vaihe, jossa sovitaan jatkotoimenpiteistä ja käydään läpi muun muassa arjen järjestelyitä sekä töihin palaamista. (Pelkonen 2005, 20-21.)

4 KUOLINVIESTI POLIISIKOULUTUKSESSA

4.1 Opetus ennen vuotta 2018

Me olemme aloittaneet Poliisiammattikorkeakoulun 2017 vuoden tammikuussa. Meidän kurssillemme 20171 ei ole ollut missään vaiheessa opintoja teoria- tai käytännönopetusta liittyen kuolinviestin toimittamiseen. Ainoastaan väkivalta ja kuolemansyyntutkinta -kurssilla on saatettu ohimennen mainita kuolinviestin toimittamisesta. Aiheeseen ei kuitenkaan syvennetty sen enempää.

Vuonna 2014, ennen kun poliisiammattikoulu muuttui Poliisiammattikorkeakouluksi, koulutukseen kuului 24-sivuinen Powerpoint esitykseen pohjautuva luento aiheesta kuolemantapauksesta ilmoittaminen omaisille. Tällä luennolla ja esityksellä käytiin laajalti läpi kuolinviestin toimittamiseen kuuluvia asioita. Luentojen ensimmäinen aihe oli juuri tämä kuolemantapauksesta ilmoittaminen omaisille sekä ilmoittamisen käytännön toimenpiteitä käsittelevä osio. Seuraavana aiheena oli kuolinviestitehtävän tilanteen ennakkokartoitus ja siihen liittyvä suunnitelma. Kolmantena aiheena oli

kuolinviestitehtävällä toimiminen nimenomaan kuolinviestin ilmoitustilanteessa sekä siitä, miten asiasta tulisi kertoa vainajan omaisille. Neljäntenä aiheena oli omaisten reagointitapoja kuolemantapauksen ilmoitustilanteissa käsittelevä osio. Viidentenä ja viimeisenä aiheena oli järkyttävään stressitilanteeseen liittyviä tyypillisiä seurauksia ja sopeutumisvaiheita käsittelevä osio. (Poliisikoulu opetussuunnitelma 2014.)

4.2 Nykytilanne

Poliisin ammattikorkeakoulututkinnon opetukseen on otettu uudelleen enemmän kuolinviestin toimittamiseen liittyvää opetusta 2018 syksystä lähtien. 20174-kurssi oli ensimmäinen kurssi, jolle nämä nykymuotoiset luennot ja käytännön harjoitus kuolinviestin toimittamiseen liittyen pidettiin. (Poliisi amk-opetussuunnitelma 2018-2020.)

Teoriaa asiaan liittyen käydään nykymuotoisessa opetusmallissa Poliisiammattikorkeakoulussa noin 5 oppitunnin verran. Yhdessä osiossa psykologi kertoo kuolinviestin toimittamisesta kriisi ja traumapsykologisesta näkökulmasta. Tähän osioon on varattu aikaa 60 minuuttia. (Kaunisto, 2018.)

Yhdessä osiossa keskitytään surevan ihmisen kohtaamiseen. Alenius on käynnistänyt hankkeen nimeltään ”surevan kohtaaminen” vuosille 2018-2020, jonka tarkoituksena on auttaa ammattilaisia kohtaamaan ja antamaan tukea niille, jotka ovat menettäneet läheisensä. Lisäksi hankkeessa tiedotetaan sureville ihmisille saatavilla olevista tukipalveluista. Hankkeen taustalla on useita eri surujärjestöjä, jotka tarjoavat muun muassa vertaistukiryhmiä, tukihenkilöitä, tukikirjallisuutta ja tapahtumia. Luennolla käsitellään myös kuolinviestin toimittamista tehtävänä ja erityisesti siitä näkökulmasta, että miten poliisiin se tulisi hoitaa. Tämän luennon tueksi on tehty PowerPoint esitys ”surevan kohtaaminen”. Tästä aiheesta poliisiopiskelijoille luennoi kyseisen hankkeen edustaja. Tälle luennolle on varattu aikaa noin yhden oppitunnin verran. (Alenius, 2018)

Näiden kahden esityksen lisäksi poliisiopiskelijat saavat kuulla vielä käytännön kokemuksia läheisensä menettäneiltä. Kaksi läheisensä menettänyttä henkilöä tulevat kertomaan omia kokemuksiaan tästä herkästä aiheesta. Tähän osioon on varattu kaksi oppituntia. (Kaunisto, 2018.)

Edellä esitetyn teoriapaketin lisäksi nykyisessä koulutusmuodossa valvonta ja hälytys - kurssiin kuuluvassa opetuksessa on ”keikanajo” -päivänä myös käytännön harjoitus kuolinviestin toimittamisesta. Jokainen opiskelija pääsee partiokaverin kanssa hoitamaan yhden kuolinviestin toimittamisen alusta loppuun. Jokaiselle partiolle on varattu tehtävän suorittamiseen 30 minuuttia aikaa. (Poliisi amk-opetussuunnitelma 2018-2020.)

Partioiden tehtävänä on viedä kuolinviesti vanhemmille, joiden 15-vuotias lapsi on kuollut. Viestiä vietäessä menehtyneen lapsen molemmat vanhemmat isä sekä äiti ovat kotona vastaanottamassa viestiä. Koulumme psykologit ovat harjoituksessa näyttelemässä tytön isää ja äitiä. (Poliisi amk-opetussuunnitelma 2018-2020.) He näyttelevät dramaattisesti täysin romahtanutta pariskuntaa, joka on juuri menettänyt lapsensa.

Mielestämme tämänkaltainen tehtävä on erittäin hyvä olla koulutuksessa mukana ja myös me itse olisimme aikoinaan kaivannut tämänkaltaista tehtävää. Tämän harjoituksen avulla saa jo kunnan pintaraapaisun kuolinviestin toimittamisaiheeseen jo ennen työharjoittelua. Meidän tilanteessamme ensimmäiset kokemukset tulivat vasta itse työharjoittelun aikana, kun pääsi itse mukaan viemään kuolinviestiä. Mielellään olisi itselläänkin ollut jo jonkinlainen käsitys ennen työharjoittelua tästä aiheesta, koska olisi ollut hyvä tietää jo etukäteen vähän millaisia ajatuksia ja tunteita tämänkaltainen tehtävä herättää itsessään. Koulutuksen mukana tämä tehtävähän on näytelty, mutta varmasti siinäkin herää jo jonkinlaisia tuntemuksia ja stressitason nousua, jota olisi voinut sitten itsekkin peilata ja verrata siihen, kun on päässyt viemään myös niin sanotun oikean kuolinviestin oikeassa työympäristössä oikeille läheisensä menettäneille ihmisille.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Laadullinen tutkimus

Päätimme tehdä tämän opinnäytetyön laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Halusimme saada työhön käytännön kokemuksia ja ajatuksia todellisen elämän tilanteista poliisimiehiltä.

Lähtökohtana kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen. Yleisesti todetaan, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa on pyrkimyksenä

pikemmin löytää tai paljastaa tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia totuusväittämiä. (Hirsjärvi, 1997, 161.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimuksen luonne koostuu kokonaisvaltaisesta tiedonhankinnasta ja aineisto kootaan luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa (Hirsjärvi, 1997, 164). Tässä opinnäytetyössä tiedonhankinta kerättiin pääosin kvalitatiivisen tutkimuksen teemahaastattelumuodolla. Teemahaastattelua käsitellään tarkemmin seuraavassa luvussa.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa voidaan suosia ihmistä niin sanottuna tiedon keruun instrumenttina. Apuna täydentävän tiedon hankinnassa monet tutkijat käyttävät myös lomakkeita. (Hirsjärvi, 1997, 164.) Tässä opinnäytetyössä hyödynsimme ja käytimme apunamme meidän etukäteen suunnittelemaamme haastattelulomaketta.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdejoukko on hyvä valita tarkoituksenmukaisesti, eikä suosia satunnaisotos menetelmää. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa suositaan metodeja, joissa tutkittavien näkökulmat, mielipiteet ja ääni pääsevät esille. (Hirsjärvi 1997, 164.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on myös paljon muita tutkimusmetodeja, kuin meidän käyttämä teemahaastattelu. Meidän työssämme avaamme vain meidän käyttämäämme teemahaastattelua.

5.2 Haastattelu

Haastattelua voidaan hyvin verrata keskusteluun. Haastattelu voidaankin nimetä keskusteluksi, jolla on ennalta päätetty tarkoitus. Näillä kahdella on kuitenkin yksi huomattava ero siinä, että haastattelu on ennalta suunniteltua päämääränhakuista toimintaa ja pyrkimyksenä on kerätä informaatiota. Keskustelun tarkoitus voi olla pelkkä yhdessäolo. Keskustelulle on tyypillistä, että käsitellään molempia osapuolia kiinnostavia teemoja. Puolestaan haastattelutilanne etenee haastattelijan ehdoilla tai ainakin haastattelijä niin sanotusti johtaa tilannetta. (Hirsjärvi 2017, 42.)

Haastattelua on monenlaista. Klassisen jaon mukaan on strukturoituja, puolistrukturoituja ja avoimia haastatteluja. Lomakehaastattelu on yleensä strukturoitu haastattelu. Siinä on valmiit kysymykset ja ne esitetään kaikille haastateltaville samassa järjestyksessä. Silloin

kuin haastateltavia on useita ja he edustavat melko yhtenäistä ryhmää niin strukturoitu haastattelu tulee kyseeseen. (Metsämuuronen 2008, 40.)

Vaihtoehtoisena meillä olisi ollut puolistrukturoitu haastattelu. Puolistrukturoitu haastattelu eroaa strukturoidusta haastattelusta siten, että siinä ei ole tarkasti määritelty kysymysten esittämisyjärjestystä tai muotoa. (Metsämuuronen 2008, 40.)

Avoin haastattelu eli ei strukturoitu haastattelu on vapaamuotoisin haastattelutyyppi ja se voi olla keskustelun kaltainen tilanne. Avoimessa haastattelussa itse haastattelija ei välttämättä ohjaile keskustelua, vaan aiheen muutos lähtee haastateltavasta itsestään. Tutkija vasta jälkikäteen jäsentelee runsasta materiaaliaan. (Metsämuuronen 2008, 40.)

Näitä vaihtoehtoja pohtiessamme päädyimme valitsemaan meidän opinnäytetyöhömmme strukturoidun haastattelumuodon, koska se sopi hyvin työhömmme. Halusimme avata tässä työssämme myös hieman näitä muita teemahaastattelun muotoja, jotta lukija pääsisi hieman asian jyvälle siitä mitä erilaisilla tutkimusmenetelmillä tarkoitetaan.

5.3 Tutkimuksen teemat ja tutkimusongelma

Päädyimme valitsemaan tähän opinnäytetyöhön kolme niin sanottua isompaa teemaa, joihin jokaiseen kuuluu pienempiä alateemoja. Ensimmäinen isompi teema meillä oli, että miten yksittäinen poliisimies kokee kuolinviestin toimittamisen tehtävänä, onko se vain tehtävä muiden joukossa vai onko se jollain tapaa muita kuomittavampi? Tämän teeman tarkoituksena oli selvittää yksittäisen poliisin mielipide tähän kysymykseen. Tässä teemassa meitä kiinnosti myös minkälaisia tuntemuksia kuolinviestin vieminen poliisissa herättää ja jääkö tehtävät mietityttämään vielä työvuoron päätyttyä.

Halusimme saada näihin kysymyksiin myös mahdollisimman paljon käytännön esimerkkejä ja tilanteita oikeasta elämästä. Juuri haastattelemalla saadaan näitä kuvaavia esimerkkejä, joita halusimme (Hiusjärvi 2017, 42).

Ensimmäisen teeman kysymykset:

- Millaisena poliisitehtävänä kuolinviestin toimittaminen koetaan?
- Onko se poliisitehtävä vain muiden joukossa?
- Minkälaisia tuntemuksia kuolinviestin toimittaminen herättää?

- Jääkö kuolinviestitehtävät mietityttämään vielä työvuoron loputtua?

Toinen pääteemamme oli, että miten kuolinviestin toimittaminen eroaa tapauskohtaisesti, eli onko eroa viedä viestin lapsensa menettäneelle, henkirikoksen uhrin lähiomaisella vai luonnollisesti sairauteen tai vanhuuteen menehtyneen lähiomaiselle? Tässä teemassa halusimme selvittää, miten yksittäisen poliisin valmistautuminen kuolinviestin viemiseen eroaa tapauskohtaisesti. Meitä kiinnosti tietää myös, miten eri ihmiset reagoivat kuultuaan suru-uutisen läheisen kuolemasta poliisilta. Tähän teemaan kuului myös työturvallisuuskysymys, eli miten työturvallisuus huomioidaan tehtävällä ja kuinka yleistä on, että kuolinviestin vastaanottaja on aggressiivinen poliisia kohtaan.

Toisen teeman kysymykset:

- Miten valmistautuminen kuolinviestitehtävälle mentäessä eroaa tapauskohtaisesti?
- Millä tavoin ihmiset reagoivat kuolinviestitehtävällä?
- Millä tavalla työturvallisuus huomioidaan kuolinviestitehtävällä?
- Kuinka yleistä on, että kuolinviestin vastaanottaja on aggressiivinen?

Kolmantena pääteemana meillä oli kuolin viestin toimittaminen kokonaisuutena. Millainen on tehtävään valmistautuminen, omaisen kohtaaminen ja asian jälkikäsitteily? Teemassa haettiin vastausta siihen, että onko yksittäisellä poliisimiehellä vakiintuneita tapoja, miten hoitaa kuolin viestin toimittaminen? Halusimme saada selville, että olisiko kokeneemmilla poliiseilla antaa vinkkejä kuolin viestin toimittamiseen. Haimme teemalla myös yksittäisen poliisimiehen valmistautumistapoja kuolin viestin toimittamiseen. Halusimme saada selville myös, että onko yleensä partiokaverin kanssa sovittu työnjako tarkasti ennen kuolinviestitehtävälle menoa. Yhtenä asiana oli myös, että miten kuolinviestinvieminen jälkikäsitellään, jos sellaiselle on tarvetta. Selvitimme myös, että onko poliisilaitoksella debriefingiin jokin vakiintunut käytäntö? Viimeisenä asiana tässä isommassa teemassa halusimme selvittää jokaiselta haastateltavalta mieleenpainuvimman kokemuksen kuolinviestin toimittamisesta.

Kolmannen teeman kysymykset:

- Onko yksittäiselle poliisimiehelle kehittynyt jokin vakiintunut tapa, miten hoitaa kuolinviestin toimittamisen?

- Millainen on partionvälinen työnjako kuolinviestin toimittamistehtävällä?
- Millä tavalla kuolinviestin vieminen jälkikäsitellään ja onko poliisilaitoksella siihen jokin vakiintunut käytäntö?
- Saako poliisi näyttää tunteitaan kuolinviestitehtävällä?

Lisäksi selvitimme:

- Onko Hämeenlinnan ja Jyväskylän poliisilaitosten välillä eroavaisuuksia kuolinviesti tehtävien hoitamisessa?

5.4 Haastateltavien valinta ja toteuttaminen

Valitsimme tutkimukseemme haastateltavaksi neljä poliisina työskentelevää henkilöä, joista kaksi työskentelee Jyväskylän poliisiasemalla rikostutkinnassa ja kaksi työskentelee Hämeenlinnassa valvonta- ja hälytyssektorilla eli niin sanotusti kenttähommissa. Haastateltavaksi valitsimme kolme mieshenkilöä ja yhden naishenkilön. Yhtenä perusteena haastateltavien valinnassa oli haastateltavien työkokemus, koska halusimme haastatella henkilöitä, joilla on jo kokemuksia kuolinviestien toimittamisesta.

Halusimme tutkimuksessamme myös nähdä, että onko eri poliisilaitosten välillä eroavaisuuksia kuolinviesti tehtävien hoitamisessa. Kysyimme jokaiselta haastateltavaltaamme henkilökohtaisesti, että olisivatko he kiinnostuneet tästä meidän aiheestamme ja jokainen halusi mielellään osallistua haastatteluun. Jokaisen haastateltavan kohdalla sovimme erikseen sopivan haastatteluajan. Haastattelut toteutettiin siten, että Santeri haastatteli kaksi poliisia Jyväskylän poliisiasemalla ja Ville kaksi poliisia Hämeenlinnan poliisiasemalla.

Haastattelutilanteesta pyrittiin tekemään mahdollisimman rento, jotta haastateltavan on mahdollisimman helppo kertoa omia ajatuksiaan ja mielipiteitään. Tämän vuoksi jokainen haastattelu suoritettiin anonyymisti.

Haastattelut kestivät puolesta tunnista vähän reiluun tuntiin. Jokaisessa haastattelutilanteessa oli läsnä vain haastattelijä ja haastateltava. Haastattelut nauhoitettiin, jotta vastaukset saatiin taltioitua täsmällisesti. Nauhoittaminen mahdollisti myös sen, että voimme käyttää tässä työssä suoria lainauksia.

Haastattelujen aikana teimme muistiinpanoja haastattelujen aikana syntyneistä pääkohdista. Muistiinpanojen ja nauhoitusten avulla analysoimme ja kokosimme kaikki

neljä haastattelua yhdessä.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Haastatteluun vastanneet poliisimiehet ovat nimetty seuraavasti:

- R1= Rikostutkinnan konstaapeli
- R2= Rikostutkinnan konstaapeli
- V1= Valvonta- ja hälytyssektorin konstaapeli
- V2= Valvonta- ja hälytyssektorin konstaapeli

6.1 Kuolinviestitehtävän kuormittavuus

Ensimmäiseksi halusimme selvittää haastateltavilta, että miten he kokevat yksilöinä kuolinviestin toimittamisen poliisitehtävänä. Haastateltava R1 on vastannut jo useita vuosia tutkintaryhmänsä ”kroppakeikoista”. Täten myös kuolinviestitehtävät ovat muodostuneet hänelle rutiiniksi. R1 on sitä mieltä, että kuolinviestin toimittaminen on yksi poliisin perustehtävistä ja jokaisen poliisin on pystyttävä hoitamaan tehtävä. Hän korostaa, että tehtävä vaatii poliisilta paljon muun muassa tilannetajua sekä hienotunteisuutta. R2 oli sitä mieltä, että kyseessä on yksi haastavimmista poliisin tehtävistä ja hänen mukaansa vain harva poliisi haluaa lähteä tehtävälle vapaaehtoisesti. R2 alleviivaa sitä, että kyseessä on henkisesti raskas tehtävä, joka vaatii paljon keskittymistä ja huolellista valmistautumista. V1 oli sitä mieltä, että kuolinviestin toimittaminen ei ole ainakaan muita poliisintehtäviä kuormittavampi ja se on vain tehtävä muiden poliisitehtävien joukossa. V1 painotti sitä, että kuolinviestin toimittaminen ei kuitenkaan ole mikään helppo tehtävä, koska jokainen kuolinviestin toimittaminen on erilainen. Siinä mielessä ei voi sanoa, että kyseessä olisi ihan perustehtävä, koska tehtävän hoitaminen vaatii huolellista keskittymistä sekä kunnon valmistautumista. V2 oli samaa mieltä R2 kanssa siitä, että kyseessä on henkisesti todella raskas tehtävä. V2 totesi haastattelussaan muun muassa näin:

”Olen aina sanonut kaikille, jotka on kysyneet poliisin vaikeinta tehtävää, että se on kuolinviestin toimittaminen. Koen myös, että se on kuormittavampi, kuin niin sanotut normaalit poliisitehtävät.”

Halusimme myös selvittää millaisia tuntemuksia kuolinviestin toimittaminen herättää yksittäisessä poliisimieheissä. R1 kertoo, että kyseiset tehtävät ovat nykyään hänelle jo liiankin rutiininomaisia tehtäviä johtuen pitkästä työhistoriasta tehtävien parissa. Näin

ollen hän ei osaa enää ajatella tehtävää ainutlaatuisena. R1 jatkaa vielä, että paljon vaikuttaa viestin vastaanottajan reaktiot. R2 kertoi, että ennen viestin toimittamista jännittää se, ketä kohteessa on paikalla ja kuinka suru-uutinen otetaan vastaan. Hän korostaa sitä, että omia tuntemuksia täytyy peilata vastaanottajan reaktioihin. R2 toteaa haastattelussa myös näin:

”Kuolinviestin toimittamisen jälkeen tulee yleensä helpottunut hyvä fiilis, että on saanut vaikean asian hoidettua”

V1 ja V2 olivat samaa mieltä siinä, että omiin tunteisiin vaikuttaa todella paljon kuka on menehtynyt ja kenelle kuolinviestin toimittaa. V2 kertoo, että tehtävä vetää oman mielen matalaksi. Hän tarkentaa, että ei voi sanoa olevansa henkilökohtaisesti surullinen, mutta empaattisena ihmisenä elää vastaanottajan surussa myötä tilanteessa.

Haastateltavilta haluttiin selvittää myös, jääkö kuolinviestitehtävät mietityttämään vielä työvuoron loputtua. V1 kertoo, että ei ole ollut ainoatakaan kuolinviestitehtävää, joka olisi jäänyt mietityttämään vielä työvuoron loputtua. Hän asennoituu siten, että kun hoitaa tehtävän kokonaisuudessaan huolellisesti, niin silloin asiat eivät jää mieleen kummittelemaan. V2 toteaa, että toisinaan tehtävät jäävät mielen päälle myös vuoron jälkeen ja tulee peilattua omaa perhettä ihmiskohtaloihin. Tähän liittyen hän sanoo osuvasti näin:

”Tulee välillä haluttua omaa perhettä tavallista lujempaa, kun työvuoron loputtua pääsee kotiin”

Hän ei kuitenkaan koe sitä häiritseväksi, että välillä tulee mietittyä näitä töihin liittyviä asioita myös vapaa-ajalla. R2:lla oli samanlaisia ajatuksia V1 kanssa siitä, että täytyy hoitaa tehtävä kunnolla sekä huolellisesti, niin silloin vapaa-ajalla voi keskittyä muihin asioihin eikä tarvitse murehtia työasioita. R2 kuitenkin jatkaa, että jos tulisi vastaan jokin poikkeuksellinen kuolinviestitehtävä, niin mahdollisesti se voisi jäädä mietityttämään. R1 alleviivaa myös sitä, että jos tehtävässä on jotain erityistä, esimerkiksi pieni lapsi menehtynyt niin asia voi jäädä mielen päälle. Haastateltava V2 kertoi loppuun vielä esimerkin oman työuransa varrelta:

”Jokunen vuosi takaperin mies oli saanut sairaiskohtauksen Hämeenlinnan kohdilla moottoritiellä. Kyseessä oli noin 50-vuotias mies henkilö, jolla ei ollut perussairauksia tai muutoinkaan mitään vaivoja ollut. Kuolema oli tullut niin sanotusti täysin ennalta arvaamatta. Miehen ajokortista selvisi, että hän oli yhden sukunimeltä minulle itselleni tutun henkilön siskon mies. Tässä tapauksessa ennakoimme ja soitimme tälle ”tutulle” miehelle ja kerroimme mitä oli tapahtunut. Haimme tämän miehen sitten etukäteen meidän kyytiimme ja veimme hänen juuri leskeksi jääneen siskon luokse hänen tuekseen. Tämä kuolinviestitehtävä jäi sillä tavalla itsellekin enemmän mielenpäälle, koska viestiä vietäessä pihalla odotti lapsi, joka oli kuta kuinkin saman ikäinen kuin oma lapseni tuohon aikaan. Tämä lapsi kysyi pihalla äidiltään, että ”missä iskä on, iskän piti viedä mut partioon tänään”. Tämä keikka veti omankin mielen alas ja silmät olivat lähellä kostua. Tässä keikassa oma empaattisuuskini nousi vahvasti esille.”

6.2 Miten kuolinviestin toimittaminen eroaa tapauskohtaisesti

Tässä teemassa halusimme ensiksi selvittää miten valmistautuminen kuolinviestitehtävälle lähdeettäessä eroaa tapauskohtaisesti. Perus valmistautuminen tehtävälle ei ero millään tavalla V1 mielestä, koska tarkoitus on sama niin alkutoimet ovat samat. Omaisten tiedot täytyy olla tarkasti ylhäällä ja polisin täytyy tietää tarkasti ennen viestin toimittamista mitä on tapahtunut. V2 on samaa mieltä kuin V1, eli kaikki kuolinviestitehtävät ovat yhtä tärkeitä, joten kaikkiin valmistaudutaan samalla tavalla etukäteen. Molemmat vastaajat olivat samaa mieltä myös siinä, että tietenkin on suurta eroa, viekö viestin lapsensa menetettäneelle vanhemmalle vaiko sairauteen menehtyneen vanhuksen omaiselle. V2 sanoo näin:

”Tietenkin se on kova paikka viedä nuoren vainajan läheisille kuolinviestiä, koska eihän kenenkään tulisi joutua hautaamaan omaa lastaan”

Vastaajat R1 ja R2 yhtyivät edellisiin mielipiteisiin siitä, että ero on huomattava siinä kenelle kuolinviestin toimittaa. Molemmat vastaajat R1 ja R2 kertovat selvittävänsä taustatietoja tarkemmin ja muutoinkin valmistautuvansa huolellisemmin, jos kyseessä on niin sanotusti dramaattisempi kuolema. Lisäksi tällöin aina etukäteen miettii, tarvitseeko poliisin ottaa mahdollisesti ulkopuolista kriisiapua tehtävälle. Esimerkiksi juuri Jyväskylän poliisilaitoksella, missä R1 työskentelee, on mahdollista ottaa kriisikeskus Mobilesta

työntekijä mukaan tehtävälle. R1 mielestä kirkon puolen edustajan mukaan ottaminen kuolinviestitehtävällä ei ole hyvä ajatus, koska kaikki ihmiset eivät ole uskonnollisia. R1 kertoo myös, että usein ihmiset eivät halua ulkopuolisia henkilöitä omaan surutyöhönsä mukaan. R2 puolestaan kertoo, että kun hän työskenteli Tampereella, niin tapana oli ottaa kirkon puolelta pappi mukaan tehtävälle. R2 mielestä papin läsnäolosta oli ainoastaan positiivisia kokemuksia. Pappi jäi tarvittaessa omaisten tueksi, kun poliisi poistui paikalta ja kukaan ei ihmetellyt papin läsnäoloa.

Halusimme saada selvitettyä myös, että millä tavalla ihmiset reagoivat kuolinviestitehtävällä. Pyysimme myös mahdollisia käytännön esimerkkejä työelämästä. Kaikki neljä vastaajaa olivat sitä mieltä, että reaktiot vaihtelevat suuresti tapauskohtaisesti, joten kysymykseen ei ole yhtä yleispätevää vastausta. Jotkut ihmiset ovat todella välinpitämättömiä ja jopa kylmän viileitä kuullessaan suru-uutisen. Toiset taas romahtavat aivan täysin ja ovat todella hysteerisiä. Kaikki vastaajat kertoivat kuitenkin, että yleisin reaktio ihmisillä on täysi järkytys ja shokkitila. R1 kertoo, että on joskus joutunut soittamaan ambulanssin paikalle, kun kuolinviestin vastaanottaja on saanut jonkinlaisen kohtauksen suru-uutisen kuultuaan. R1 kertoo myös vastakohtaisen tilanteen jokusen vuoden takaa. R1 oli partiokaverinsa kanssa viemässä kuolinviestiä noin 30 vuotiaalle miehelle, jonka isä oli menehtynyt. Kun poika tuli avaamaan oven, hän kysyi saman tien nähtyään poliisin, että onko isä kuollut. Partio kohteliaasti kertoi ovella isän menehtyneen ja pyysi päästä sisälle. Poika kuitenkin vastasi vain, että tämä riittää ja löi oven kiinni. V2 kiteytti lopuksi asian hyvin näin:

”Jokainen kuitenkin reagoi aina omalla tavallaan suru-uutiseen ja monesti shokkitila aiheuttaa myös sen, että vainajan läheiset eivät oikein osaa hahmottaa mitä on oikeasti tapahtunut eikä tieto tunnu menevän loppuun asti perille.”

Halusimme tietää myös, että miten työturvallisuus huomioidaan kuolinviestitehtävällä ja kuinka yleistä ylipäättään on, että kyseisillä tehtävillä on aggressiivinen vastaanotto. Poliisihallitus on antanut määräyksen kriittisten tilanteiden jälkitoimista poliisihallinnossa. Määräyksessä kerrotaan näin: ”Työturvallisuuslain (738/2002) mukaan työnantaja on tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveellisyydestä työssä.” (2020/2012/668)

R2 kertoo, että työturvallisuus huomioidaan näillä tehtävillä samalla tapaa kuin muillakin. Hän kertoo, että rikostutkinnasta kun lähdetään tehtävälle, niin on tärkeää ottaa voimankäyttövälineet ja virkamerkki mukaan sekä pitää päällä poliisin tunnisteita. Tämä voi joskus unohtua, kun rikostutkinnassa käytetään pääosin omia siviilivaatteita, eikä voimankäyttövälineet näin ollen kulje aina vyöllä mukana toisin kuin kenttäpoliisilla. R1 kertoo, että työturvallisuus jää näillä tehtävillä hieman vähemmälle huomiolle, vaikka näin ei saisi olla. Ajatuksena R1 mukaan yleisesti ottaen on vain, että mennään ainoastaan juttelemaan ihmisen kanssa, joten työturvallisuutta ei tule paljoa ajateltua.

V2 kertoi, että työturvallisuus huomioidaan kuolinviestitehtävillä samalla tavalla kuin muillakin tehtävillä eli niissä on normaali työtehtävän mukainen varautuminen. Hän jatkoi, että näille tehtäville tulee mentyä itsekin aika ”aseettomana” ja haavoittuvaisena. V2 painotti, että välillä tekisi mieli mennä ihan ilman voimankäyttövälineitä ja vyötä viemään kuolinviestiä, koska tämänkaltaisilla tehtävillä tuntuu, että ne vain kolisevat ja ovat tiellä. V2 sanoi lopuksi, että edellä mainitsema tapa ei tietenkään koskaan tule kyseeseen, mutta välillä on vain sellainen fiilis. V1 kertoi, että kuolinviestitehtävillä noudatetaan yleistä toimintamallia samalla tavalla niin kuin jokaisella ovella toimiessa. V1 ja V2 molemmat olivat samaa mieltä siitä, että lähtökohtaisesti kuolinviestin toimittamistehtävä ei ole luonteeltaan sellainen, että tarvitsisi valmistautua voimankäyttövälineiden käyttöön tai ajatella, että jotain tulisi nyt tapahtumaan. V1 kertoi vielä lopuksi yhden seikan, jolla voi vaikuttaa omaankin työturvallisuuteen. Olisi aina hyvä pyrkiä saamaan vainajan läheinen istumaan suruviestiä kerrottaessa, koska tällä saadaan poissuljettua se, että mikäli vainajan omainen menettää tajunnan suruviestin kuultuaan hän ei ainakaan kaadu poliisin päälle tai lattialle.

Vastaajilla R1 ja R2 ei ole kokemuksia aggressiivisesta vastaanotosta kuolinviestitehtäviltä. R2 kuitenkin kertoo, että aggressiivisuus ei ole kohdistunut poliisiin, vaan joskus viha voi kohdistua muihin asioihin. Esimerkiksi jos vanhus on menehtynyt hoitokodissa, omaisten viha voi kohdistua hoitokodin työntekijöihin. Tai jos ihminen on tehnyt itsemurhan, niin omaiset voivat tuntea katkeruutta tai jopa vihaa itsemurhan tehnyttä henkilöä kohtaan ja tällöin omainen voi olla kiihtyneessä tilassa, kun poliisi toimittaa kuolinviestin.

V1 kertoi myös, että hän ei ole koskaan työurallaan kohdannut aggressiivista kuolinviestin vastaanottajaa. Joku on voinut huutaa vain, että ”voi perkele” ja tuonut sillä tavalla

tunteitaan esille. V1 mainitsi, että on varmasti erittäin harvinaista, että kuolinviestin vastaanottaja on aggressiivinen, koska hän ei ole ikinä kuullut keneltäkään työkaveriltaan, että heilläkään olisi kokemuksia tällaisesta. V2 kertoi, että hänelläkään ei ole yhtään kokemusta aggressiivisesta kuolinviestin vastaanottajasta ja hän totesi, että sen on oltava erittäin harvinaista, koska hänelläkään ei ole ollut yhtäkään 15 vuoden työuran aikana. V2 kertoi lopuksi kuitenkin yhden esimerkin oikean elämän työtilanteesta, jossa meinasi olla aggressiivinen vastaanottaja:

” Kerran oli sellainen tehtävä, jossa mieshenkilö meinasi suuttua meille poliiseille jo siitä, että olimme hänen tontillaan ilman lupaa. Siinä vaiheessa oli vain rauhoitettava miestä ja sanottava, että jos nyt kuitenkin rauhoittuisit, sillä poliisilla on nyt oikeasti tärkeää asiaa ja kerrottavaa hänelle. Mies rauhoittui ja ymmärsi lopulta tilanteen, jolloin saimme kuolinviestin toimitettua kunnialla perille. Tässä tehtävässä viha kohdistui aluksi poliisiin, mutta kun mies tajusi tehtävän luoteen, hän rauhoittui eikä ollut enää millään tasolla aggressiivinen.”

6.3 Kuolinviestin toimittaminen kokonaisuutena

Viimeisessä teemassa käsittelemme kuolinviestiä kokonaisuutena. Halusimme selvittää, että millainen on tehtävään valmistautuminen, omaisen kohtaaminen sekä tehtävän jälkikäsitely. Kaikki neljä vastaajaa kertoivat valmistautuvansa kuolinviestitehtävälle aina erityisen huolellisesti. R1 ja R2 korostavat, että mitä dramaattisempi tapaus on kyseessä, niin sitä enemmän tapaukseen tutustuu ja yrittää selvittää kaikki mahdolliset tiedot, ennen kun menee viemään suru-uutisen menehtyneen omaisille. R2 perustelee tätä sillä, että poliisilla täytyy olla tarkat tiedot tapahtuneesta, koska omaiset tulevat todennäköisesti esittämään poliisille kysymyksiä.

V2 kertoi haastattelussa, että hänellä on vakiintunut tapa, miten hän pyrkii hoitamaan jokaisen kuolinviestitehtävän. Tapaan kuuluu aluksi ilmoitukseen tarkasti tutustuminen sekä kaikkien henkilöiden oikeiden tietojen varmistaminen sekä ylös kirjaaminen. V2 korostaa, että hän itse opettelee aina vainajan ja tämän läheisten nimet erityisen hyvin, koska hänellä on huono nimimuisti. V2 kertoo aina tehtävällä faktat faktoina ja tästä syystä hänen mielestään ei ole yhtään huono asia, että ottaa ilmoituksen mukaan vielä viestiä kerrottaessakin. V2 on aina mukana ohjeita vainajan lähiomaiselle lomakkeita, jonka hän antaa aina vainajan omaisille. V2 kertoi, että ei ole huono asia, että itsekin tutustuu vainaja

-lomakkeeseen. Tällöin pystyy kertomaan lomakkeesta hieman myös luonnollisesti eikä täten vain anna lomaketta vainajan läheiselle. Lopuksi V2 kertoi, että hän ottaa aina kuolinviestitehtävillä oman aikansa, jolloin vainajan läheisille ei jää tunnetta, että poliisilla on jo kiire seuraavalle tehtävälle. Hän piti tärkeänä myös sitä, että vainajan läheisillä on aina joku tukihenkilö heidän kanssaan sen jälkeen, kun poliisi on poistunut paikalta, koska vainajan läheistä ei ole hyvä jättää yksin suruviestin kuultuaan. V2 mainitsi, että jos hän on itse puhuvampi osapuoli kuolinviestitehtävällä, hän ottaa myös radion korvanapin pois korvaltaan ja pyytää partiokaveria pitämään radioyhteyden yllä, koska hän kokee radiosta koko ajan kuuluvan puheen häiritseväksi.

V1 korosti haastattelussaan, että poliisin tehtävänä on kertoa omaisille faktatiedot siitä mitä on tapahtunut. Hän lisää vielä, että on suositeltavaa, että poliisi menee mahdollisimman nopeasti asiaan ja kertoo mitä on tapahtunut eikä kiertele ja kaartelee asioita. R1 sanoi haastattelussaan osuvasti, kun kysyttiin vakiintuneista tavoista hoitaa kuolinviestin vieminen näin:

”Mielestäni pitää mennä tilanteen mukaan, joten varsinaista rutiinia ei ole. Täytyy vain kuunnella omaista ja reagoida sen mukaan”

R1 ja R2 haastatteluissa tuli puheeksi poliisin sanavalinnat kuolinviestitehtävällä. R2 kertoo, että hän käyttää aina sanaa ”kuollut”, kun kertoo omaiselle suru-uutisen. R2 kokee asian niin, että tällä sanavalinnalla omainen ymmärtää asian paremmin, kuin jos käyttäisi jotain muuta vastaavaa sanaa. R1 puolestaan kokee, että sana ”kuollut” on liian raadollinen ja kylmä sana. Tämän takia hän ei itse käytä sitä sanaa. R1 on tottunut käyttämään joko sanaa ”menehtynyt tai ”edesmennyt”.

Tiedustelimme neljältä haastateltavalta myös, olisiko heillä antaa joitain käytännön vinkkejä tuleville poliisimiehille kuolinviestin viemiseen. Kaikkien neljän haastateltavan suusta tuli yksi sama vinkki, täytyy olla oma itsensä. Kaikki haastateltavat sanoivat myös, että täytyy muistaa kuolinviestitehtävien menevän aina lähiomaisen ehdoilla. Poliisilla ei saa koskaan olla kiire, tai ainakaan kiire ei saa näkyä poliisista päälle päin. R2 korostaa haastattelussaan, että poliisin on tärkeää pysähtyä miettimään, että miten tilanteen hoitaa. Hän jatkaa kertomalla, että kuolinviestin vastaanottaja tulee kuitenkin todennäköisesti muistamaan tilanteen loppuelämänsä. On mahdollista, että tämä kyseinen ihminen tapaa poliisin vain tämän kuolinviestitehtävän yhteydessä ja näin muodostaa mielikuvansa

poliisista. V2 oli samoilla linjoilla R2 kanssa. Hän kuvasi tilanteeseen valmistautumista näin:

”Sisäänmenoon valmistautuminen on kaikista tärkeintä kuolinviestin toimittamitehtävillä, että on oikeasti valmis ja hyvin valmistautunut viemään suru-uutisen vainajan läheisille”

Haastateltavat kertoivat myös, minkälaisia henkilökohtaisia ominaisuuksia kuolinviestin toimittaminen heidän mielestään vaatii. Tähän kysymykseen tuli kaikista yhtenevimmät vastaukset kaikilta neljältä. Ensimmäinen ominaisuus, joka tuli kaikkien suusta, oli empatiakyky. Tätä haastateltavat selittivät sillä, että poliisin täytyy osata asettaa itsensä lähiomaisen asemaan sopivissa määrin. Täytyy ymmärtää, kuinka kova paikka se on omaiselle, kun kuulee lähimmäisen menehtyneen. Tilannetaju oli toinen ominaisuus, jota haastateltavat pitivät tärkeänä. Tähän yksi haastateltava kertoi, että tilannetaju korostuu tämän luonteisella tehtävillä, koska omaisen luona voi kokeneellekin poliisimiehelle tulla ikään kuin kiusallinen olo, kun ei oikein tiedä mitä pitäisi sanoa. Vuorovaikutus -ja sosiaaliset taidot korostuivat myös haastatteluissa. Nämä vuorovaikutukseen liittyvät ominaisuudet korostuvat tietenkin, kun kyseessä on näin herkkä tehtävä, joka vaatii poliisilta paljon.

Halusimme selvittää haastateltavilta, että sopivatko he yleensä etukäteen partiokaverin kanssa työnjaon ennen kuolinviestin toimittamista. Kaikki neljä haastateltavaa kertoivat, että aina sovitaan ennen tehtävälle menoa, että toinen konstaapeli on puhuvampi osapuoli ja partiokaveri on tilanteessa tukena. Kaikki haastateltavat sanoivat myös, että totta kai tämä hiljainenkin osapuoli partiosta voi täydentää ja komppata tehtävän niin sanotusti hoitavaa partiokaveria. Kaikki muistuttivat siitä, että tehtävällä on parempi, jos toinen poliiseista hoitaa suurimman osan puhumisesta. Näin omaisellekin on helpompaa, kun ei tarvitse vilkuilla molempia konstaapeleja vuorotellen ja arpoa kuka tässä puhuu. R2 kertoi vielä työnjaosta kuolinviestitehtävillä, kun mukana on myös ulkopuolinen tukihenkilö kuten pappi tai sosiaalityöntekijä. Hän sanoi, että tällöin sovitaan aina, että poliisi kertoo ensin faktat ja mitä on tapahtunut sekä vastaa omaisten kysymyksiin. Pappi tai tukihenkilö jää mahdollisesti omaisen tueksi poliisin poistuessa tehtävältä.

Tiedustelimme haastatteluissa myös, että millä tavalla kuolinviestin vieminen jälki käsitellään. Halusimme myös tietää, että onko poliisilaitoksilla jokin vakiintunut käytäntö

hoitaa tehtävän jälkipuinti. Jyväskylän poliisilaitoksella työskentelevät R1 ja R2 kertoivat, että laitoksella on nimetty debriefing -keskustelun vetäjät, joihin voi olla tarvittaessa yhteydessä, jos kokee tarvitsevansa. Esimies myös yleensä tulee kysymään jälkikäsitteilyn tarvetta, jos jotain dramaattista on tapahtunut vuoron aikana. R2 kertoo, että joskus myös ihan työporukan kesken on juteltu dramaattisesta tapahtumasta työvuoron jälkeen. Haastateltavilla R1:lla ja R2:lla ei ollut käytännön kokemuksia varsinaisesta Debriefing istunnosta, vaan aina on selvinnyt partiokaverin tai työporukan kanssa keskustelemalla.

Hämeenlinnassa työskentelevät V1 ja V2 kertoi, että heidän laitoksellaan ei ole mitään vakiintunutta käytäntöä asioiden jälkipuinnista. Molemmat kertoivat, että kuolinviestitehtävä jälkipuidaan aina partiokaverin kanssa partioautossa, jos siihen on tarvetta. Molemmat sanoivat myös, että jos on joku kohahduttavampi asia niin se voidaan käsitellä vielä kenttä- tai ryhmänjohtajan kanssa. V2 korosti haastattelussaan, että tietynlainen ”musta huumori” partiokaverin kanssa on myös erittäin hyvä tapa jälki käsitellä tämänkaltaisia surullisia ja dramaattisempiakin tehtäviä. V2:lla ei ollut kokemusta varsinaisesta debriefing istunnosta. V1 kertoi haastattelun lopuksi hänen kokemuksestaan debriefing istunnosta, joka liittyi vielä kuolinviestin toimittamiseen.

” Kolme vuotta sitten keväällä kolmevuotias pikkulapsi oli lähtenyt heikolle jälle koiransa perässä, eikä palannut kotiin. Tämä ei täysin liity kuolinviestin toimittamiseen, vaikka tosin kuolinviesti vietiin lasten vanhemmille heti, kun lapsi löytyi hukkuneena siitä joesta etsintöjen ansiosta. Tässä tapauksessa pidettiin kaikille tehtävään osallistuneille ihan kunnan debriefing istunto, mikä oli kyllä hyvä asia. Tämä tehtävä on varmasti rankin kuolinviestitehtäväni tähän saakka. Siinä kun kollegani jätti tangentin auki kuolinviestiä vietäessä ja siellä alkoi tämän pienen lapsen vanhempien hysteerinen huuto ja itku kuulumaan, niin se oli kyllä semmonen kokemus, jonka varmasti tulen muistamaan lopun ikääni”

Halusimme kuulla myös haastateltavien henkilökohtaisen mielipiteen siitä, että saako poliisimies näyttää tunteitaan kuolinviestitehtävällä. V1 ja V2 olivat molemmat sitä mieltä, että totta kai poliisimies saa näyttää tunteitaan kuolinviestitehtävällä, jos on sellainen tilanne. V1 korosti, että tunteiden näyttämällä on aina kolikon kääntöpuoli. Tätä hän perusteli sillä, että ei saa liikuttua liikaa toisen surusta, jos sen takia ei itse pysty toimittamaan kuolinviestiä kunnolla. Molemmat sanoivat, että tunteiden näyttäminen on ihan suotavaa, kunhan se ei vaikuta omaan työntekoon. Tämänkaltaiset tehtävät on

kuitenkin pystyttävä hoitamaan hyvin vaikka omat tunteet tulisikin mukaan. V1 kertoi myös hyvän esimerkin, milloin tunteiden näyttäminen on sopivaa. V1 mietti asiaa siltä kantilta, jos olisi vaikka pienellä paikkakunnalla töissä ja tuntisi vainajan hyvin. Tämänkaltaisessa tilanteessa olisi erittäin kylmää, jos viestiä vietäessä vainajan läheisille olisi itse ihan kylmänä tilanteessa eikä näyttäisi omia tunteitaan ollenkaan. V2 puolestaan kiteytti loppuun hyvin, että poliisin on kuitenkin vain ihminen ja jokainen meistä reagoi eri tavalla ja on eri tasolla empatiakyvyn kanssa.

R1 oli asiassa hieman eri mieltä. Hän kertoi, että hänen mielestään poliisi ei saa näyttää tunteitaan näkyvästi. Poliisi on kuitenkin työroolissa kuolinviestiä vietäessä ja näin ollen hänen mielestään tunteiden näyttäminen ei ole sopivaa. Toki surullinen saa tapahtuneesta olla ja empatiakykyinen pitää pystyä olemaan, mutta omat tunteet työroolissa on pidettävä kurissa.

Haastattelujen loppuksi kysyimme poliisimiehiltä käytännön esimerkkejä kuolinviestitehtävistä, jotka ovat jääneet jollain tapaa erityisesti mieleen. Poimimme tähän kaksi tehtävää esimerkeiksi siitä, kuinka vaativa ja herkkä tehtävä kuolinviestin toimittaminen on.

”Nuori nainen oli tehnyt itsemurhan ajamalla autolla ulos tieltä. Samaan aikaan, kun olimme viemässä kuolinviestiä itsemurhan tehneen naisen äidille kuulimme radiosta keikan, että pieni tyttö haahuilee yksin kaupungin alueella. Saavuttuamme osoitteeseen, johon olimme viemässä kuolinviestiä, saimme naapureilta tietää, että tämä yksin kaupungilla haahuileva pikku tyttö asuu tässä samassa osoitteessa ja on siis tämän itsemurhan tehneen naisen lapsi. Selvennyksenä siis, että kyseisessä asunnossa asui kolme sukupolvea, itsemurhan tehnyt nuori nainen ja hänen lapsensa sekä itsemurhan tehneen naisen äiti. Asunnolla selvisi, että itsemurhan tehneen naisen äiti oli töissä, joten lähdimme hänen työpaikalleen toimittamaan kuolinviestiä. Kerrottuamme kuolinviestin naiselle veimme hänet kotiinsa pitämään huolta yksinjäänestä lapsenlapsestaan. Pieni tyttö sanoi kotonaan meille, että äiti oli sanonut lähtevänsä käymään kaupassa. Tämä on kyllä yksi sellaisista tehtävistä, joka on jäänyt selkeästi mieleeni.”

”Noin 18 vuotias nuori mies oli tehnyt itsemurhan jättäytymällä junan alle. Nuoren miehen pää oli lähtenyt törmäyksen voimasta irti. Yritimme tavoittaa pojan äitiä, mutta äiti ei ollut kotonaan. Äidille soitettuani selvisi, että hän oli töissä. Kerroin, että poliisilla

on ikäviä uutisia ja sovimme puhelimessa, että tulemme työpaikalle keskustelemaan. Äiti todennäköisesti arvasi jo puhelimessa, että pojalle on sattunut jotain. Saavuttuamme paikalle pojan äiti oli soittanut paikalle myös oman isänsä. Tilanne oli siinäkin mielessä kiusallinen, että omaisen piti tunnistaa kuollut poika valokuvasta, koska poliisi ei pystynyt varmistamaan pojan henkilöllisyyttä, koska junan törmäys oli niin voimakas. Poliisi oli kuitenkin ottanut pojan kasvoista sellaisen kuvan, josta ei näkynyt, että pää ei ollut enää kiinni vartalossa. Äiti ei tunnistusta kyennyt järkytykseltään tekemään, mutta lopulta työpaikalla ollut hänen isänsä tunnisti pojan valokuvasta. Oli todella epämukava tilanne kertoa äidin työpaikalla suru-uutinen.”

7 POHDINTA

Meidän opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää ja saada lisää tietoa kuolinviestin toimittamisesta poliisin tehtävänä. Halusimme saada selville tietoa haastattelemalla kokeneita poliisimiehiä ja täten saada työhömmme paljon käytännön kokemuksia ja näkökulmia kuolinviestin toimittamiseen.

7.1 Tutkimuksen tuloksista

Haastattelujen perusteella voidaan todeta, että kaikki neljä vastaajaa kokivat, että kuolinviestin toimittaminen on yksi poliisille kuuluvista perustehtävistä. Yksi tehtävä muiden joukossa. Kaikki vastaajat kuitenkin täsmensivät, että vaikka kyseessä on poliisin perustehtävä, niin se on silti yksi haastavimmista ja vaativimmista tehtävistä. Kaksi vastaajaa kokivat, että kuolinviestin toimittaminen on yksittäisistä tehtävistä se kaikista vaikein ja haastavin.

Haastatteluista kävi ilmi, että yksittäinen poliisimies kokee monenlaisia tunteita kuolinviestitehtävällä. Kaikki olemme yksilöitä ja täten koemme sekä tunnemme asiat yksilöllisesti. Haastateltavien poliisimiesten tunteisiin selkeästi eniten vaikuttava yksittäinen seikka oli se, että kenelle kuolinviestiä ollaan toimittamassa. Esimerkiksi haastateltavien omat tunteet vaihtelevat riippuen siitä, viedäänkö kuolinviesti lapsen menettäneen vanhemmalle vai isovanhempansa menettäneelle. Yksi haastateltava totesikin tähän liittyen, että vanhuksen kuolema on jotenkin luonnollisempi ajatella kuin lapsen kuolema. Hän jatkoi kuitenkin vielä sanomalla, että äkillinen kuolema silti yllättää aina, jonka vuoksi ikään ei voi aina lukittautua.

On huomattu, että poliiseille on vaikeampaa käsitellä sellaisia kuolemantapauksia, jotka liittyvät joillain tasolla heidän omaan henkilökohtaiseen elämäänsä. Jos käsillä oleva kuolemantapaus on esimerkiksi sellainen, joka vertautuu jollain tasolla omaan elämään. Tai jos kuollut henkilö on saman ikäinen kuin joku poliisin tuttu. (Henry 2004, 308.)

Kaikki haastatteluun vastanneista poliisimiehistä pystyvät haastattelun perusteella erottamaan hyvin työajan vapaa-ajastaan. Vastajat korostivat sitä, että oman jaksamisen kannalta on oleellista osata erottaa työ ja vapaa-aika toisistaan. Näin ollen kuolinviestitehtävät eivät ole yleensä jääneet mieleen kummittelemaan työvuorojen ulkopuolelle. Yksi vastaaja kertoo kuitenkin, että välillä hän miettii myös työajan ulkopuolella kuolinviestitehtäviltä mielen päälle jääneitä asioita. Hän ei kuitenkaan koe tätä häiritseväksi asiaksi.

Kaikkien vastaajien kesken tuli ilmi, että kuolinviestitehtävälle mentäessä valmistautumiseen vaikuttaa paljolti se, että minkälainen kuolema on ollut. Kaksi vastaajista kertoi, että dramaattisessa tapauksessa taustatietoja selvitetään entistä tarkemmin. Haastatteluista kävi ilmi, että normaali valmistautuminen kuolinviestitehtävään ei juurikaan eroa, vaikka olisikin kyseessä dramaattisempi tapaus. Kaikki kuolinviestitehtävät ovat kuitenkin yhtä tärkeitä ja yksilöllisiä.

Ennen kuolinviestin toimittamista kaikilla vastaajilla olivat samankaltaiset rutiinit. Ensin selvitetään tapauksen faktat mahdollisimman tarkasti eli muun muassa tapahtumatiedot ja kenelle viesti viedään. Sitten sovitaan partiokaverin kanssa kumpi hoitaa omaisen luona puhumisen ja kumpi on vain niin sanotusti tukemassa ja tarvittaessa täydentämässä. Haastatteluissa nousi vahvasti esiin se, että on tärkeää sopia partiokaverin kanssa, että kumpi hoitaa puhumisen omaisen luona. Tätä perusteltiin muun muassa sillä, että on omaiselle helpompaa, kun vain toinen poliisi puhuu ja näin vältetään myös toisen päälle puhumiselta.

Haastattelujen perusteella voidaan todeta, että ei ole yhtä oikeaa vastausta siihen, miten vainajan omaiset reagoivat kuolinviestitehtävillä suru-uutisen kuultuaan. Kaikkien haastateltavien vastausten perusteella yleisimpiä reaktioita ovat täysi romahtaminen, tietynlainen epäusko, itku ja hysteerisuus sekä välinpitämättömyys. Yksi haastateltava sanoi, että jokainen meistä ihmisistä reagoi suru-uutiseen omalla tavallaan ja yksi yleisimpiä reaktioita on täysi shokkitila.

Haastattelujen perusteella nousi selkeästi esille, että työturvallisuus huomioidaan kuolinviestitehtävillä samalla tavalla kuin muillakin poliisitehtävillä. Haastateltavat korostivat sitä, että ensisijaisesti kuolinviestin toimittaminen ei ole luonteeltaan sellainen tehtävä, että tarvitsisi miettiä omaa työturvallisuutta tai voimakeinoihin varautumista. Kaikki haastateltavat kertoivat yhtenäisesti siitä, että kuolinviestitehtäville mentäessä on aina oltava mukana voimankäyttövälineet. Haastateltavat poliisimiehet olivat kuitenkin sitä mieltä, että välillä tekisi mieli mennä viemään kuolinviestiä täysin ilman voimankäyttövälineitä, vaikka näin ei saa missään nimessä toimia.

Haastattelujen perusteella voidaan olettaa, että on todella harvinaista, että kuolinviestin vastaanottaja on aggressiivinen. Kaikki neljä haastateltavaa poliisimiestä sanoi, että he eivät ole koskaan urallaan tavannut aggressiivista kuolinviestin vastaanottajaa. Kaikki haastateltavat sanoivat myös, että tämänkaltainen asia on yleisesti ajatellenkin oltava todella harvinaista. Yksikään haastateltava ei myöskään ollut kuullut kollegoiltaan, että hekään olisi kokenut aggressiivisuutta kuolinviestitehtävillä.

Neljän poliisin haastattelemisen jälkeen voidaan sanoa, että kuolinviestin toimittaminen vaatii poliisilta tietynlaisia henkilökohtaisia ominaisuuksia. Empaattisuus tuli kaikilta vastaajilta tärkeimpänä ominaisuutena esille. Myös muut mainitut henkilökohtaiset ominaisuudet olivat haastateltavilla hyvin samankaltaisia. Vastauksissa korostuivat ihan perus asiat alkaen hyvistä käytöstavoista ja vuorovaikutustaidoista. Tilannetaju ja kuuntelemisen tärkeys nousivat myös kaikilta vastaajilta esille.

Kaikki vastaajat halusivat antaa tuleville poliisimiehille vinkkinä kuolinviestin toimittamista varten samankaltaisia asioita. Tärkeimpänä neuvona oli se, että kannattaa mennä tehtävälle aina omana itsenään, eikä vetää mitään roolia tilanteessa. Vastaajilta nousi tässä kohtaa haastattelua esille seikan, jota on jo käyty aikaisemmin tässä opinnäytetyössä. Tämä seikka oli se, että kuolinviestitehtävän yksi tärkeimmistä asioista on aina tarkastaa vainajan sekä vainajan omaisten tiedot erittäin huolellisesti. Poliisi on kuitenkin loppupeleissä se taho, joka toimittaa omaiselle faktat tapahtuneesta.

Haastatteluista selvisi, että Jyväskylän ja Hämeenlinnan poliisilaitoksella oli eroja kuolinviestin jälkikäsitelyssä, eli debriefingissä. Hämeenlinnassa työskentelevät V1 ja V2 kertoivat, että Hämeenlinnassa ei ole mitään vakiintunutta käytäntöä debriefingiä varten.

Vaikeiden keikkojen jälkeen asia käydään partiokaverin kanssa keskustelemalla läpi. Jos tilanne sitä vaatii, niin myös kenttäjohtajaan voi olla yhteydessä. Jyväskylän poliisilaitoksella työskentelevät R1 ja R2 puolestaan kertoivat, että laitoksella on nimetyt debriefing keskustelun vetäjät, joihin ollaan tarvittaessa yhteydessä. Jyväskylässä on ollut tapana myös työvuoron jälkeen istua työryhmän kesken alas ja keskustella seikoista, jotka ovat jääneet vaivaamaan.

Kolme haastateltavaa olivat sitä mieltä, että poliisimies saa näyttää omia tunteitaan kuolinviestitehtävällä. Omat tunteet eivät kuitenkaan saa nousta niin vahvasti esille, ettei kykenisi hoitamaan tehtävää poliisille kuuluvalla tavalla. Yksi haastateltava oli kuitenkin sitä mieltä, että ottaen poliisin roolin huomioon, omien tunteidensa näyttäminen kyseisellä tehtävällä ei ole soveliasta.

Tämän opinnäytetyön teoriaosuuden tarkoituksena oli avata kuolinviestin toimittamiseen liittyviä tärkeimpiä asioita ja kokonaisuuksia. Täten päädyimme avaamaan teoriaosuudessamme kuolinviestiin liittyviä ohjeistuksia ja määräyksiä. Halusimme avata lukijalle myös hieman psykologista näkökulmaa liittyen kuolinviestin toimittamiseen. Joten käsitelimme muun muassa sitä, minkälaista henkistä kuormittavuutta yksittäinen poliisimies voi työssään kokea ja miten hankalampia tehtäviä kuten kuolinviestin toimittamista poliisiorganisaatiossa jälkikäsitellään, mikäli sellaiselle on tarvetta.

Halusimme kertoa lukijalle myös kuolinviestin toimittamiseen liittyvästä koulutuksesta sekä sen eroista ja muutoksista joita lähivuosina on tapahtunut. Täten lukija saa jonkinlaisen kuvan myös siitä, että miten kuolinviesti teemaa käsitellään nykypäivän poliisikoulutuksessa.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus

Toteutimme tutkimuksen haastattelemalla yhteensä neljää poliisimiestä. Kaksi haastateltavaa työskentelevät Jyväskylän poliisilaitoksella ja kaksi Hämeenlinnan poliisilaitoksella. Kyseessä on kuitenkin ainoastaan kaksi poliisimiestä molemmilta poliisilaitoksilta, joten varsinaista vertailua laitosten välisistä eroista ei ole mahdollista tehdä. Luotettava vertailu poliisilaitosten välisistä eroista vaatisi kyselyn tekemistä useammalle kuin kahdelle poliisille. Ainoa vertailukelpoinen teema poliisilaitosten välillä oli debriefing, eli jälkikäsitely.

Tutkimukseen vastanneet poliisimiehet esiintyvät tutkimuksessa täysin anonymisti. Tutkimuksessa on tuotu esille ainoastaan vastaajien työtehtävä sekä toimipaikka. Anonyymiteetti mahdollisti vastaajille sen, että he voivat kertoa asioista haluamallaan tavalla.

Tutkimuksen tavoitteena oli saada tietoa työelämässä olevilta poliisimiehiltä kuolinviestin toimittamisesta poliisitehtävänä. Saimme haastateltavilta paljon näkemyksiä ja kokemuksia kuolinviestin toimittamisesta, joten tutkimusta voi pitää tältä osin luotettavana ja soveltamiskelpoisena. Olemme kokonaisuutena tyytyväisiä tutkimukseen ja siitä saatuihin vastauksiin ja tuloksiin.

Tutkimuksen tarkoitus on myös, että tulevat ja nykyiset poliisit saisivat tästä työstä paljon eväitä omaan työskentelyyn tulevia kuolinviestitehtäviä varten. Työn toivotaan myös herättävän poliiseissa ajatuksia tehtävään liittyen.

Tutkimuksen avulla saatiin paljon poliisimiesten empiirisiä kokemuksia kuolinviestin toimittamisesta. Näitä kokemuksia olisi varmasti mahdollista hyödyntää jo poliisikoulutuksen aikana. Kuten kerroimme aiemmin tämän opinnäytetyön neljännessä kappaleessa, niin me emme saaneet koulutuksen aikana kuolinviestin toimittamisesta opetusta. Mielestämme on erittäin hyvä asia, että nykypäivän koulutuksessa on taas kattava teoriaopetus kuolinviestin toimittamisesta. Olisimme itsekkin kaivanneet omassa opiskelussamme kattavaa edes yhden päivän kestäväää teoria opetusta ja yhtä rikospaikkaharjoitusta aiheesta. Voidaan todeta siis, että kuolinviestin toimittamista koskeva opetus on kehittynyt paljon siitä, kuin me aloitimme opiskelun tammikuussa 2017. Tästä nykymuotoisesta opetuksesta meillä ei ole omaa empiiristä kokemusta, joten sen toimivuutta emme voi tarkemmin arvioida.

7.3 Oma oppiminen opinnäytetyöstä

Teimme tämän opinnäytetyön parityönä. Aluksi opinnäytetyön tekeminen vaikutti ylitsepääsemättömältä asialta. Tämä oli yksi syy siihen, että päätimme tehdä työn yhdessä. Jälkeen päin ajateltuna tämä oli hyvä ratkaisu. Näin opimme molemmat samalla lisää yhteistyötaitoja. Myöskin suunnitelmallisuus harjaantui työnjakoa hahmoteltaessa ja aikataulutusta suunniteltaessa. Huomasimme, että näinkin iso työ kuin opinnäytetyö lähtee

kyllä kasautumaan hyvin, kun tekee työtä yksi vaihe kerrallaan. Opinnäytetyötä tehdessä opimme myös etsimään ja kaivamaan tietoa paremmin erilaista lähteistä. Kummallakaan meistä ei ollut minkäänlaista aikaisempaa kokemusta tutkimuksellisen työn tekemisestä. Tämä opinnäytetyön tekeminen myös harjaannutti meitä siltä osin ja huomasimmekin, että tutkimuksellisen työn tekeminen on aika ajoin jopa mielenkiintoista ja palkitsevaa. Lisäksi työn tekemiseen positiivisesti vaikutti paljolti se, että aiheenamme oli meitä molempia kiinnostava aihe. Näin ollen työnteko ei ollut niin sanottua pakollista puurtamista vaan samalla myös opettavaista. Kokonaisuutena opinnäytetyön tekeminen on meidän mielestämme hyvä ja opettavainen kokemus. Tämän työn avulla meille heräsi ajatus siitä, että ehkä sitä jatkossakin sitten selviää isommista haasteista ja tehtävistä, kun vaan osaa asennoitua niihin oikealla tavalla. Siihen nähden, että meillä kummallakaan ei ollut näin ison työn tekemisestä kokemusta, olemme tyytyväisiä meidän työmme lopputulokseen.

LÄHTEET

Alenius, Reetta 2018. Surevan kohtaaminen PowerPoint esitys. Luettu 7.5.2019

Ellonen, Erkki & Nurmi, Lasse 1997: Poliisityön psykologiaa – koulutusta ja kenttää varten, Helsinki, Oy Edita Ab

Hammarlund, Claes-Otto. Kriisikeskustelu – Kriisituki, jälkipuinti, stressin ja konfliktien käsittely. 2. päivitetty painos. Jelgava Printing House, Latvia 2010.

Henry, Vincent E 2004: Death Work – Police, Trauma, and the Psychology of survival. Oxford University Press, Inc.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2014. Tutki ja kirjoita. 19. painos. Porvoo, Bookwell Oy.

Hiusjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2017: Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki, Unigrafia Oy

Kaunisto, Jasmin 2018: Kuoliviesti PowerPoint esitys

Kiiski, Kimmo K. 2009: Poliisin rooli kuolemansyöntutkinnassa. Tampere, Juvenes Print.

Lapin yliopisto: Defusing ja Debriefing. Luettavissa <https://www.ulapland.fi/FI/Yliopisto/Nain-toimimme/Opiskelu--ja-tyoymparisto/Turvallisuus-ja-kriisinhallinta/Traumaattisen-kriisin-jalkihoito-ja-vaiheet/Defusing-ja-debriefing#>. Luettu 29.4.2019

Majanen, Jussi 2014: Vaativin tehtävä? Teoksessa Kun isolla kengällä astuu, jää iso jälki – kahdeksantoista näkökulmaa poliisin työhön. Poliisiammattikorkeakoulu, Juvenes Print

Metsämuuronen, Jari, 2008: Laadullisen tutkimuksen perusteet - metodologia sarja 4. Jyväskylä, Gummerus kirjapaino Oy

Niimes, Mikko 2018, Poliisin raskas virhe: Omaisen kuolinviesti toimitettiin väärään osoitteeseen – esitti poikkeuksellisen julkisen anteeksipyyntöä. Luettavissa <https://www.satakunnankansa.fi/a/201214966>. Luettu 18.4.2019

Pelkonen, Nina 2005: KRIISIN ABC – Käsikirja poliisin käyttöön. Helsinki, Edita Prima Oy.

Poliisiammattikorkeakoulun opetussuunnitelma 2018-2020. Luettavissa https://www.polamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/polamkwwwstructure/61107_Poliisi_amk_ops.pdf?2790356ef085d688. Luettu 20.4.2019.

Poliisihallituksen määräys: Kriittisten tilanteiden jälkitoimet poliisihallinnossa. 2020/2012/668 (10.4.2012). Luettavissa: https://sinetti.poliisi.fi/valtakunnallinen/ohjeet/ohjekirjasto/_layouts/OSSSearchResults.aspx?k=kriittisten&cs=Tästäsivustosta&u=https%3A%2F%2Fsinetti.poliisi.fi%2Fvaltakunnallinen%2Fohjeet%2Fohjekirjasto. Luettu 17.5.2019

Poliisihallituksen ohje: Poliisitutkinta kuoleman johdosta. 2020/2013/4591 (13.12.2012).

Luettavissa: [https://sinetti.poliisi.fi/haku/sivut/results.aspx?k=poliisitutkinta kuoleman johdosta](https://sinetti.poliisi.fi/haku/sivut/results.aspx?k=poliisitutkinta%20kuoleman%20johdosta). Luettu 18.4.2019

Poliisihallinnon intranet Sinetti. Sisäinen lähde. Luettavissa:

<https://sinetti.poliisi.fi/o/losu/ajankohtaista/keskustelu/Lists/Porin%20poliisiasema/AllItems.aspx>. Luettu 18.4.2019

Saari, Salli 2000: Kuin salama kirkkaalta taivaalta. Otavan kirjapaino Oy. Keuruu

Saariola, Laura 2017. ”Meitä alettiin jo kutsua kalmapartioksi”

Suomen Mielenterveysseuran SOS-kriisikeskuksen työryhmä 2005: Suru. Luettavissa https://www.mielenterveysseura.fi/sites/default/files/materials_files/mieli_suru_netsti.pdf. Luettu 25.4.2019

LIITE 1

HAASTATTELULOMAKE

Miten yksittäinen poliisimies kokee kuolinviestin toimittamisen tehtävänä, onko se vain tehtävä muiden joukossa vai onko se jollain tapaa muita tehtäviä kuormittavampi?

1. Millaisena poliisitehtävänä koet kuolinviestin toimittamisen?
2. Onko se poliisitehtävä vain muiden joukossa?
3. Minkälaisia tunteita kuolinviestin toimittaminen sinussa yleensä herättää? Esimerkkejä?
4. Jääkö kuolinviestitehtävät usein mietityttämään vielä työvuoron loputtua? Esimerkkejä?

Miten kuolinviestin toimittaminen eroaa tapauskohtaisesti, onko eroa väkivallan viestin lapsensa menettäneelle, henkirikoksen uhrin lähiomaisella vai luonnollisesti sairauteen tai vanhuuteen menehtyneen lähiomaiselle?

5. Miten valmistautuminen eroaa?
6. Millä tavoin ihmiset reagoivat kuolinviestitehtävällä? Esimerkkejä?
7. Millä tavalla työturvallisuus huomioidaan kuolinviestitehtävällä?
8. Kuinka yleistä on, että kuolinviestin vastaanottaja on aggressiivinen?

Kuolinviestin toimittaminen kokonaisuutena. Millainen on tehtävään valmistautuminen, omaisen kohtaaminen ja asian jälkikäsitely?

9. Onko itsellesi kehittynyt jokin vakiintunut tapa, miten hoidat kuolinviestin toimittamisen?
10. Onko sinulla antaa jotain vinkkejä kuolinviestin toimittamiseen?
11. Millä tavalla valmistaudut kuolinviestin toimittamiseen?
12. Oletteko sopineet yleensä partiokaverin kanssa työnjaon tarkkaan ennen kuolinviestin toimittamista?
13. Millä tavalla kuolinviestin vieminen jälkikäsitellään? (Debriefing tarvittaessa) Onko poliisilaitoksella jokin vakiintunut käytäntö?
14. Saako poliisi mielestäsi näyttää tunteitaan kuolinviestitehtävällä?
15. Mieleenpainuvin kokemus kuolinviestin toimittamisesta?